

Турист мимоволі
Енн Тайлер

Мейкон Лірі, головний герой роману Енн Тайлер, – неймовірний педант і прихильник «системи» майже в усьому. Він ненавидить подорожувати, але заробляє на життя написанням путівників. Через рік після трагічної загибелі сина-підлітка дружина пропонує Мейкону розлучитися. Саме з цього моменту у героя розпочинається абсолютно нове життя. Він як слід роздивиться своїх родичів, зустріне жінку, яка зачепить його за живе, і врешті-решт зробить дуже важливий вибір, що визначить його майбутнє.

І все це буде схоже на подорож, від якої турист мимоволі Мейкон Лірі чи не вперше отримає справжнє задоволення.

Енн Тайлер

Турист мимоволі

Оригінальна назва роману: THE ACCIDENTAL TOURIST

Copyright © 1985 by Anne Tyler Modarressi

Reading group guide copyright © 2002 by Anne Tyler Modarressi and The Random House Publishing Group, a division of Random House, Inc.

© Н. Лазаревич, пер. з англ., 2020

© «Фабула», макет, 2020

© Видавництво «Ранок», 2020

Шановний читачу!

Спасибі, що придбали цю книгу.

Нагадуємо, що вона є об'єктом Закону України «Про авторське і суміжні право», порушення якого карається за статтею 176 Кримінального кодексу України «Порушення авторського права і суміжних прав» штрафом від ста до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, з конфіскацією та знищенням всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Повторне порушення карається штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією та знищенням всіх примірників, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення, аудіо- і відеокасет, дискет, інших носіїв інформації, обладнання та матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Кримінальне переслідування також відбувається згідно з відповідними законами країн, де зафіксовано незаконне відтворення (поширення) творів.

Книга містить криптографічний захист, що дозволяє визначити, хто є джерелом незаконного розповсюдження (відтворення) творів.

Щиро сподіваємося, що Ви з повагою поставитеся до інтелектуальної праці інших і ще раз Вам вдячні!

Відгуки

Безсумнівно, це її найкраща книжка... вона лишає по собі насолоду і біль.

The Washington Post

Вражаюче... і зворушливо... Енн Тайлер – мудра і прониклива письменниця, яка глибоко розуміє людські слабкості і співчуває їм.

St. Louis Post-Dispatch

Гумористичний... приємно дивний... роман, який оживає завдяки вигадливим авторським знахідкам і реалістичним персонажам.

Time

Енн Тайлер пише про звичайні теми з надзвичайною проникливістю... Дуже переконливо.

People

Цікаво... Захопливо... Неможливо відірватися.

The New-York Review of Books

Ніжний і захопливий... дуже добрий роман.

Philadelphia Inquirer

Викликає щиру втіху... Якщо можна закинути щось «Туристу мимоволі», так це лише те, що ця книжка надто гарно розважає, а сльози і сміх в ній дуже вдало переплетені.

Vanity Fair

Енн Тайлер не просто майстерна, вона майстерна, мов злий геній.

John Updike

Насичений теплом і розумінням людської природи. Веселий, захопливий, щирий і правдивий.

Publishers Weekly

Захопливий... Чарівний... Сповнений мудрості та несподіванок. Усі романи Тайлер чудові, але цей наразі найкращий з усіх.

Library Journal

Блискучий, з ідеально дібраним тоном і, вірогідно, наразі найкращий з її творів... Тихий звук дивних і випадкових порухів серця.

Kirkus Reviews

Це художній твір.

Імена, персонажі, місця і події є плодом авторської уяви чи художнім вимислом, і будь-яка подібність з реальними людьми, живими чи мертвими, установами, подіями чи місцями є неумисним збігом

Розділ 1

Вони планували пробути на морі тиждень, але жоден з них не зміг витерпіти там так довго, тож вирішили повертатися раніше. Мейкон був за кермом, Сара сиділа поряд з ним, притулившись головою до бокового скла. Крізь її сплутані каштанові кучері було видно клаптики хмарного неба.

Мейкон був одягнений у діловий літній костюм, дорожній – набагато логічніше подорожувати в ньому, аніж у джинсах, як він завжди казав. На джинсах є ті жорсткі шви і застібки. Сара була вбрана у махрову пляжну сукню без бретельок. З вигляду можна було подумати, ніби вони поверталися з двох геть різних поїздок: Сара засмагла, а Мейкон ні. Він був високий, блідий, із сірими очима, прямим коротко стриженим волоссям і тим тонким типом шкіри, який легко обгоряє. Він щоразу ховався від сонця протягом середини дня.

Одразу за початком розділеного автобана небо стало майже чорним і кілька величезних крапель впали на вітрове скло. Сара випросталася на сидінні.

– Сподіваюся, дощ зараз не почнеться, – сказала вона.

– Я не проти невеличкого дощу, – відповів Мейкон.

Сара знову оперлася на спинку сидіння, але не відводила погляду від дороги.

Був ранок четверга. Автівок було небагато. Вони оминули пікап, потім фургон, всуціль укритий наліпками із сотнею туристичних краєвидів. Краплі на вітровому склі погустішали. Мейкон увімкнув двірники. Вжух-вжух, зашаруділи вони – заспокоїливий звук; по даху м'яко стукотіли краплі. Час від часу здійсмалися пориви вітру. Дощ прибив до землі високу тьмяну траву по обидва боки дороги. Бив навскоси по стоянках, будівельних крамницях і складах, які вже встигли потемнішати, ніби тут дощ ішов уже деякий час.

– Тобі видно дорогу? – запитала Сара.

– Звісно, – відповів Мейкон. – Все нормально.

Вони опинилися позаду вантажівки, задні колеса якої здійсмали цілі водоспади бризок. Мейкон повернув наліво і обігнав її. Сара схопилася однією рукою за панель приладів.

– Не розумію, як ти бачиш, куди ідеш, – сказала вона.

– Може, тобі слід надіти окуляри.

– Від того, що я надіну окуляри, тобі буде краще видно?

– Не мені. Тобі, – сказав Мейкон. – Ти фокусуєш погляд на вітровому склі, а треба на дорозі.

Сара продовжувала триматися за панель приладів. У неї було широке гладеньке обличчя, яке на перший погляд видавалося спокійним, але якщо придивитися уважніше, можна було побачити напругу в кутиках її очей.

Простір автівки навколо них ніби стиснувся. Від дихання запотіли вікна. Нещодавно працював кондиціонер, і в салоні ще стояло трохи штучної прохолоди, яка швидко перетворювалася на вологу і наповнювала повітря запахом плісняви. Вони блискавично пролетіли через тунель. Дощ повністю ушухнув на одну швидку мить. Сара тихо зітхнула з полегшенням, але тієї ж миті стукіт по даху поновився. Вона озирнулася і з жалем подивилася на тунель. Мейкон натиснув на газ, ліниво поклавши руки на кермо.

– Ти помітив того хлопця з мотоциклом? – запитала Сара. Їй довелося підвищити голос: рівномірний шум дороги і дощу заглушав його.

– Якого хлопця?

– Він припаркувався нижче тунелю.

– Божевілля кататися на мотоциклі такого дня, як сьогодні, – сказав Мейкон. – Як і будь-якого дня взагалі. Ти геть беззахисний перед стихією.

– Ми теж могли так вчинити, – сказала Сара. – Зупинитися і перечекати.

– Саро, якби я відчував, що ми хоч трохи наражаємось на небезпеку, я б з'їхав на узбіччя і зупинився ще давно.

– Ну, я не знаю, як би ти вчинив, – відповіла Сара.

Вони минули поле, на яке дощ лив немов з відра, прибиваючи до землі пагони кукурудзи і заливаючи грядки. Потоки води падали на вітрове скло. Мейкон перемкнув двірники на посилений режим.

– Я не знаю, чи це насправді має для тебе таке велике значення, – сказала Сара. – Має?

– Значення? – перепитав Мейкон.

– Пам'ятаєш, як я сказала тобі: «Мейконе, тепер, коли Ітан мертвий, я часом замислююся про те, чи у моєму житті є якийсь сенс». Пам'ятаєш, що ти відповів?

– Ну, так одразу і не пригадаю, – сказав Мейкон.

– Ти відповів: «Люба, широко кажучи, я взагалі ніколи не був упевнений, що у житті є якийсь сенс». Так і сказав. Дослівно.

– А-а...

- І ти навіть не розумієш, що з цим не так.

- Так. Мабуть, не розумію.

Він проїхав повз ряд автівок, які припаркувалися на узбіччі. Їхні вікна були темні, дощові краплі розбризкувалися, вдаряючись об блискучу поверхню. Одна автівка була трохи нахилена, ніби ось-ось упаде в брудний потік, який вирував у рівчаку. Мейкон продовжував їхати з такою самою швидкістю.

- Від тебе не дочекаєшся підтримки, - сказала Сара.

- Кохана, я намагаюся тебе підтримувати.

- Ти просто продовжуєш жити так, як раніше. Дотримуєшся усіх своїх дрібних звичок, ритуалів і гнітючої рутини, день у день. Це не підтримка.

- А мені підтримка не потрібна? - запитав Мейкон. - Це не лише твоя втрата, Саро. Не розумію, чому ти відчуваєшся так, ніби це був лише твій син.

- Ну, просто мені часом так здається, - відповіла Сара.

На якусь мить обое замовкли. Схожа на озеро калюжа посеред дороги хлюпала по дну автівки так, що її аж зносило вправо. Мейкон пригальмував, але не зупинився.

- От цей дощ, до прикладу, - сказала Сара. - Ти ж знаєш, що я через нього нервуюся. Нічого страшного б не трапилось, якби ми його перечекали. Ти б показав, що тобі не байдуже. Ти дав би мені відчуття, що ми переживаємо це разом.

Мейкон подивився вдалину крізь вітрове скло, на якому було так багато крапель, що воно здавалося мармуровим, і сказав:

- У мене є система, Саро. Ти ж знаєш, що я їду по системі.

- Вічно ці твої системи!

- До того ж, - додав він, - якщо ти не бачиш сенсу жити, то я не розумію, чому ти нервуєшся через зливу.

Сара сіпнулася на сидінні.

- Поглянь! - сказав він. - Отой трейлер на стоянці цей дощ вимив начисто.

- Мейконе, я хочу розлучитися, - промовила Сара.

Мейкон натиснув на гальма і витріщився на неї.

- Що? - запитав він. - Що я вже сказав не так? Як це розуміти?

- Просто я більше не можу жити з тобою, - відповіла Сара.

Мейкон продовжував дивитися на дорогу, але його ніс умить став гостріший і біліший, немов його шкіру хтось напнув. Він прокашлявся.

– Кохана. Послухай. Це був складний рік. Нам було тяжко. Люди, які втратили дитину, часто так почуваються; усі так кажуть; усі кажуть, що це жахливе випробування для шлюбу.

– Я хочу почати шукати собі окреме житло, щойно ми повернемось, – сказала Сара.

– Окреме житло? – повторив Мейкон її слова, але говорив він при цьому тихо, а по даху голосно стукотів дощ, тож здавалося, ніби він просто безмовно ворушить губами. – Ну, – сказав він, – гаразд. Якщо це те, чого ти справді хочеш.

– Ти можеш далі жити у будинку, – сказала Сара. – Ти ж ніколи не любив переселятися.

Чомусь саме це змусило її розридатися. Вона різко відвернулася. Мейкон увімкнув правий поворотник. Він заїхав на заправку, припаркувався під навісом і заглушив мотор. Потім почав терти коліна долонями. Сара скулилася у своєму кутку. Єдиним звуком був стукіт дощу по навісу над ними.

Розділ 2

Після того як дружина його лишила, Мейкон думав, що будинок здаватиметься більшим. Натомість він здавався тіснішим. Вікна стиснулися. Стеля опустилася. Меблі ніби якимось чином тиснули на нього.

Звісно, особисті речі Сари зникли, усі ці дрібниці, як-от одяг і прикраси. Але виявилось, що деякі великі речі були більш особистими, ніж він думав раніше. Стіл з відкидною кришкою у вітальні, шухляди якого були напхані її порваними конвертами і листами, на які вона не відповідала. Радіо на кухні, налаштоване на «Рок-98». (Їй подобалося бути на одній хвилі зі своїми студентами, як вона часто повторювала раніше, крутячись навколо столу і щось наспівуючи.) Шезлонг позаду будинку, на якому вона засмагала, поставлений у єдиному місці в дворі, яке було на осонні. Він дивився на квітчасті подушки і дивувався з того, як порожній простір може бути так сильно наповнений людиною – її легким ароматом кокосової олії, від якого йому хотілося піна колади; її широким світлим обличчям, вираз якого неможливо було прочитати через темні окуляри; її охайною фігурою в купальнику зі спідничкою, на купівлі якого вона, плачучи, наполягла після свого сорокового дня народження. Пасма її розкішного волосся віддзеркалювалися у поверхні раковини. Її поличка у шафі з ліками, тепер порожня, була заляпана краплинами рідких рум'ян сливового відтінку, від вигляду яких Мейкон одразу бачив її мов наяву. Його завжди дратувала її неохайність, але тепер ці краплини здавалися йому зворушливими, мов яскраві іграшки, що лишилися на підлозі після того, як дитина пішла спати.

Сам будинок був середнього розміру, непримітного вигляду і розташовувався на вулиці таких самих будинків у старій частині Балтимора. Над ним нависали старі дуби, які затіняли його від жаркого літнього сонця, але також і від морського бризу. Кімнати були квадратні і темні. Усе, що залишилося в шафі Сари, це коричневий шовковий пояс, який висів на гачку; у її шухлядах – ватні кульки і порожні пляшечки від парфумів. У старій спальні їхнього сина було прибрано дочиста, мов у готельному номері. У деяких місцях від стін ішла луна. Попри це Мейкон помітив, що був схильний притискати руки щільно до тіла, проходити повз меблі боком, ніби він ледве поміщався у цьому будинку. Він почувався занадто високим. Його довгі недоладні ступні, здавалося, були надто далеко. Він нахилив голову, коли проходив у двері.

Тепер у нього з'явилася можливість організувати все по-своєму, казав він собі. Він раптом відчув пробіск цікавості. Сам факт того, що тепер будинок був повністю в його розпорядженні, вимагав якоїсь системи, Сара такі речі ніколи не розуміла. Вона запросто могла запустити посудомийну машину, коли там усередині було лише кілька виделок. Мейкона таке марнотратство засмучувало. Він узагалі був проти посудомийних машин, бо вважав, що вони витрачають забагато енергії. Можна сказати, що заощадження енергії було його хобі.

Він почав тримати у кухонній раковині воду увесь час, додаючи трохи відбілювача з хлором для дезінфекції. Після використання він клав кожну тарілку туди. Раз на два дні він витягав корок і заливав усе дуже гарячою водою через розприскувач. Потім складав помитий посуд у пусту посудомийну машину – яка, відповідно до його нової системи, перетворилася на гігантську підставку.

Коли він нахилився над раковиною, доки лилася гаряча вода з розприскувача, йому часто здавалося, що Сара за ним спостерігає. Він почувався так, ніби варто йому перевести погляд трохи вліво, і він побачить, як вона стоїть, схрестивши на грудях руки, задерши голову і задумливо закусивши повні виразні губи. На перший погляд, вона просто спостерігала за процесом; на другий – (він знав це) вона сміялася з нього. У її очах блищав той таємний вогник, який був йому аж надто добре знайомий. «Зрозуміло», – кивала вона після якогось його багатослівного пояснення; потім він підводив погляд і помічав той самий характерний вогник у кутику її вуст.

У цьому видінні – якщо це можна назвати видінням з огляду на те, що він ніколи не озирався, щоб глянути на неї – вона була вбрана в яскраво-блакитну сукню, яку носила в перші роки їхнього шлюбу. Він не зауважив, коли вона перестала ту сукню носити, але це точно було багато років тому. Йому майже здавалося, що Сара – привид, що вона мертва. У певному сенсі (подумав він, вимикаючи воду) вона і була мертва, та молода, яскрава Сара з їхньої першої гамірної квартири Колд-Спрінг-лейн. Коли він намагався пригадати ті часи, кожен спогад про Сару був спотворений тим, що вона покинула його. Коли він уявляв їхнє знайомство – вони були ще майже дітьми, – воно видавалося лише початком розставання. Коли вона підвела на нього погляд того першого вечора, струсонувши кубиками льоду в паперовому стаканчику, вони вже рухалися до їхнього останнього нещасного року разом, до тих місяців, протягом яких усе, що кожен із них говорив, було недоречним, до того відчуття неможливості порозумітися. Вони були ніби двоє людей, які біжать назустріч одне одному з розкритими обіймами, але

розминаються і продовжують бігти далі. Врешті-решт це все ні до чого не призвело. Він дивився на раковину, і тепло від посуду повільно піднімалося до його обличчя.

Ну, треба рухатися далі. Треба рухатися далі. Він вирішив перенести душ із ранку на вечір. Це було проявом пристосування до нових умов – якесь свіже віяння. Доки він мився під душем, унизу у ванні набиралася вода, і він шумно походжав по колу, замочуючи ногами одяг, що забруднився за день. Потім він викручував прання і розвішував його сушитися. Пізніше одягався у заважню білизну, аби не потрібно було прати піжаму. Власне, його єдиним серйозним пранням були рушники і простирадла раз на тиждень – лише два рушники, але багато простирادل. Це тому, що він розробив систему, яка дозволяла йому спати на чистому простирадлі щоночі без перестилання ліжка. Він уже давно пропонував цю систему Сари, але вона була така вперта. Система полягала у тому, що він прибрав з матраца всю постільну білизну і замінив її таким собі велетенським конвертом, зробленим з одного із семи простирادل, які він склав і застрочив швацькою машинкою. Він подумки називав цей винахід «Спальний Мішок Мейкона Лірі». Спальний мішок не потрібно було заправляти, він не м'явся, його було легко міняти і він мав ідеальну для літніх ночей товщину. На зиму треба було придумати щось тепліше, але наразі він не міг думати про зиму. Він ледве давав собі раду з тим, щоб дожити до вечора.

Часом – коли він топтався по одягу у ванні чи залазив у спальний мішок на голому поцяткованому іржю матраці – він усвідомлював, що, можливо, зайшов надто далеко. При цьому він не міг зрозуміти чому. Він завжди любив методичність, але не аж настільки, щоб можна було назвати це манією. Потім він подумав про брак методичності у Сари і замислився, чи річ не в тім, що вона його більше не зупиняє. Можливо, усі ці роки вони допомагали одне одному не збачити зі шляху. Розділені, ніби розмагнічені полюси, вони збилися на манівці. Він уявляв нову квартиру Сари, де ніколи не бував, настільки ж божевільно хаотичною, з капцями у духовці і горою порцеляни на дивані. Сама думка про це засмучувала його. Він із вдячністю озирався навколо.

Більшу частину своєї роботи він виконував удома; інакше він не турбувався б так сильно про механіку домашнього господарства. У нього був невеличкий кабінет у вільній кімнаті біля кухні. Сидячи на офісному стільці, вистукуючи на машинці, яка служила йому ще протягом чотирьох років коледжу, він написав серію книжок з порадами для людей, які мусять багато подорожувати у справах. Сміховинно, якщо подумати: Мейкон ненавидів подорожі. Він відчайдушно проносився чужими країнами – мружачись і поспішаючи, мов тікаючи від якоїсь страшної небезпеки, як він часом собі уявляв, – а тоді вирушав знову додому, де зітхав з полегшенням і писав черговий товстий путівник кишенькового формату в паперовій палітурці. «Турист мимоволі у Франції». «Турист мимоволі у Німеччині». «У Вельгії». Без імені автора, з одним лише логотипом: кріслом з крилами.

У цих путівниках він писав лише про міста, бо люди, які подорожують по роботі, злітаються до великих міст, не зазираючи до решти країни взагалі. Власне, самих міст вони теж не бачили. Їхньою метою було не відчувати, що вони не вдома. Які готелі у Мадриді славляться великими матрацами «Бьютірест»? У яких ресторанах Токіо можна замовити напій із «Світ'н Лоу» замість цукру? Чи є в Амстердамі «МакДоналдз»? Чи є у Мехіко «Тако Белл»?

Чи десь у Римі знайти равіолі «Шеф Боярді»? Інші мандрівники хотіли скуштувати оригінальні місцеві вина, а читачі Мейкона шукали пастеризоване і гомогенізоване молоко.

Настільки ж сильно, наскільки він ненавидів поїздки, він полюбляв процес написання тексту – шляхетне задоволення впорядкування безладних фактів про країну, відкидання зайвого і другорядного, класифікації того, що лишилося, за чіткими охайними рубриками. Він копався у інших довідниках, вибираючи цінні зернята і відкидаючи половику. Із задоволенням годинами розмірковував над питаннями пунктуації. Із праведним гнівом безжально викорінював безособові конструкції. Від того, що для друкування потрібно було докласти зусиль, кутики його вуст опускалися, тож ніхто б не здогадався, наскільки сильно він насолоджувався роботою. «Із радістю повідомляю вам», – вистукував він, але його обличчя лишалося понурим і напруженим. «З радістю повідомляю вам, що у Стокгольмі є KFC. І хліб піта теж», – додавав він, подумавши. Він не розумів, як це сталося, але останнім часом піта почала вважатися настільки ж американською стравою, як і хот-доги.

* * *

– Звісно, ти справляєшся, – сказала в слухавку його сестра. – Хіба я казала, що ні? Але ти міг би принаймні розповісти нам. Уже три тижні! Сара пішла від тебе три тижні тому, а я вперше чую про це лише сьогодні. До того ж випадково. Якби я не попросила покликати її до телефону, ти б узагалі хоч колись розповів нам про те, що вона тебе покинула?

– Вона мене не покинула, – сказав Мейкон. – Тобто не в тому сенсі, в якому можна подумати, судячи з твоєї інтонації. Ми все обговорили як дорослі люди і вирішили роз'їхатися, от і все. Останнє, чого б я зараз хотів, так це щоб мої родичі зібралися навколо мене і голосили: «Бідолашний Мейконе, як Сара могла так з тобою вчинити...»

– Чому б це я таке казала? – запитала Роуз. – Усім відомо, що з чоловіками роду Лірі тяжко ужитися.

– Ох, – сказав Мейкон.

– І де вона тепер?

– У неї квартира в середмісті, – сказав він. – І слухай, – додав він, – ти не мусиш бігом кидатися запрошувати її на вечерю або що. У неї є свої власні родичі. Ти маєш стати на мій бік.

– Я думала, ти не хочеш, щоб ми ставали на чийсь бік.

– Ні, не хочу. Я про те, що ти не повинна ставати на її бік, ось що я намагаюсь сказати.

– Коли дружина Чарлза розлучилася з ним, – сказала Роуз, – ми і далі запрошували її на різдвяну вечерю, як раніше. Пам'ятаєш?

– Пам'ятаю, – втомлено відповів Мейкон. Чарлз доводився їм старшим братом.

- Я гадаю, вона б продовжувала приходити, якби її новий чоловік жив не так далеко від наших країв.

- Що? Якби її чоловік був із Балтимора, ти б і далі запрошувала їх обох?

- Вона, і дружина Портера, і Сара раніше всідалися навколо столу на кухні - це було до того, як дружина Портера отримала своє розлучення, - і вони без кінця говорили про чоловіків Лірі. Чоловіки Лірі те, чоловіки Лірі се: як вони завжди наполягали на тому, щоб усе було розплановано заздалегідь, як намагалися прогнати світ під свої забаганки, ніби і справді думали, що можуть тримати все під контролем. Ох уже ці чоловіки Лірі! Мені досі лунають у вухах слова ваших дружин. Мені було смішно: одного разу на День подяки Портер і Джун збиралися йти, їхні діти тоді ще були маленькі, і Джун ішла до виходу з немовлям на руках, Денні чіплявся за її пальто, вона несла всю цю купу іграшок та інших речей, коли Портер раптом сказав: «Стій! - І почав зачитувати той свій список, написаний, як завжди, на папері для чеків: - Ковдра, пляшечки, суміш із холодильника, упаковка підгузків...» Джун просто подивилася на нас і закотила очі.

- Ну, це була не така вже й погана ідея, - сказав Мейкон, - ти ж знаєш Джун.

- Ні, і ти ж помітив, що список був у алфавітному порядку? - сказала Роуз. - Я теж думаю, що розташування слів у алфавітному порядку допомагає все трохи впорядкувати.

Кухня самої Роуз була впорядкована за алфавітом настільки, що там можна було знайти олію для смаження поряд з отрутою від мурах. Хто б уже щось говорив про чоловіків Лірі.

- Менше з тим, - сказала вона. - Сара зв'язувалася з тобою, відколи пішла?

- Вона заходила раз чи двічі. Власне, раз, - відповів Мейкон. - За своїми речами.

- За якими речами?

- Ну, за пароваркою. І всяким таким.

- Тоді це просто привід, - швидко відказала Роуз. - Вона могла б придбати пароварку у першій-ліпшій крамниці техніки.

- Вона сказала, що їй наша подобається.

- Насправді вона прийшла перевірити, як ти даєш собі раду. Їй досі не байдуже. Ви взагалі хоч поговорили?

- Ні, - сказав Мейкон, - я просто віддав їй пароварку. І ту штуку, щоб відкорковувати пляшки.

- Ех, Мейконе, ну можна ж було її запросити зайти.

- Я боявся, що вона відмовиться, - сказав він.

Запала тиша.

- Ну добре, - нарешті сказала Роуз.

- Але ж я даю собі раду!

- Так, звісно, - сказала вона.

Потім вона сказала, що їй треба діставати щось із духовки, і повісила слухавку.

Мейкон підійшов до вікна кабінету. Стояв спекотний липневий день, і небо було таке сине, що аж дивитися боляче. Він притулився чолом до скла і глянув на двір, тримаючи руки глибоко у задніх кишенях брюк. У верховітті одного з дубів пташка співала щось схоже на три перші ноти пісні «Спи, моя люба циганочко». Мейкон замислився, чи може трапитися таке, що навіть на цю мить він колись озиратиметься з ностальгією. Він не міг такого уявити. Не міг пригадати жодного чорнішого періоду за все своє життя, однак помітив, що час змінює сприйняття речей. До прикладу, та пташка має такий чистий, гарний і дзвінкий голос.

Він відвернувся від вікна, накрив машинку і вийшов із кімнати.

* * *

Він більше не їв нормальну їжу. Коли почувався голодним, то випивав склянку молока або з'їдав трохи морозива прямо з коробки. Він найменшого перекусу він почувався так, ніби переїв, але коли одягався вранці, то помітив, що, схоже, втрачає вагу. Комір сорочки стирчав навколо шиї. Вертикальна заглибина між носом і губами залягла так сильно, що голити там стало складно. Його волосся, яке раніше підстригала Сара, тепер нависало над чолом, мов дашок. І чомусь у нього запали нижні повіки. Раніше очі були, мов тонкі сірі щілинки, а тепер вони здавалися великими і здивованими. Чи не могло це бути ознакою виснаження?

Сніданок. Сніданок - це найважливіший прийом їжі. Він причепив кавник і електричну сковорідку до радіогодинника на підвіконні у спальні. Звісно, він напрошувався на харчове отруєння, бо залишав два сирих яйця на цілу ніч при кімнатній температурі, але після того, як він змінив меню, проблема зникла. Такі речі потребують гнучкості. Тепер він прокидався від запаху свіжої кави і гарячого попкорну з маслом і міг одразу скуштувати і те і те, не встаючи з ліжка. Він давав собі раду, точно давав. Загалом.

Але ночі були жахливі.

Найгіршим було навіть не безсоння. З ним ще сяк-так можна було впоратися. Він дивився телевизор, доки очі починали пекти, потім піднімався сходами. Вмикав душ і розкладав одяг у ванні. Часом він хотів пропустити цей крок, але тоді виникала небезпека збитися з ритму. Тож він продовжував крок за кроком: розвісити прання, зробити заготовку для сніданку, почистити зуби зубною ниткою. Він не міг лягти спати, не скориставшись зубною ниткою. З якоїсь причини Сару це дратувало. Якби Мейкона засудили до страти, якось сказала вона, і повідомили йому, що страта буде на світанку, він все одно,

безсумнівно, на поліг би на тому, щоб почистити зуби зубною ниткою проти ночі. Мейкон поміркував над цим і погодився, що вона має рацію. Чи ж він не робив цього, коли тяжко хворів на пневмонію? Коли лежав у лікарні з каменями у нирках? У motelі того вечора, коли вбили його сина? Він глянув на свої зуби у дзеркало. Вони ніколи не були повністю білі, попри всі його намагання. А тепер здавалося, що і його шкіра теж набуває жовтавого відтінку.

Він вимкнув світло, посунув кицьку, допоміг псові забратися на ліжко. Пес був породи вельш-коргі, з дуже короткими лапками, але він полюбляв спати в ліжку, тож щовечора ставав на задні лапи, спирався передніми на матрац і очікувально дивився на Мейкона, аж доки той не підсаджував його. Тоді усі трое вмощувалися. Мейкон залазив у свій спальний мішок, кицька вмощувалася в нього під пахвою, а пес плюхався біля його ніг. Потім Мейкон заплющував очі і поринав у сон.

Але врешті-решт він виявляв, що навіть уві сні залишається свідомим – не сни несуть його кудись далеко, а він сам старанно конструє їх, ретельно обмірковуючи кожну подробицю. Коли він усвідомлював, що не спить, то розплющував очі і дивився на годинник. Але була лише перша година ночі. У кращому разі – друга. Попереду було ще кілька годин, які він мусив якось пережити.

Голова йому гуділа від безлічі дрібних тривог. Може, він забув зачинити вхідні двері? Прибрати молоко в холодильник? Переплутав банківський чек і рахунок за газ? Зненацька він згадував, що відкрив бляшанку овочевого соку і поставив її у морозилку. Окислення металевого покриття! Призводить до отруєння свинцем!

Тривоги змінювалися, глибшали. Він думав про те, що пішло не так із його шлюбом. Сара була його першою і єдиною дівчиною; тепер він думав, що слід було попрактикуватися з кимось іншим, перш ніж одружуватися. Протягом двадцяти років їхнього спільного життя траплялися миті – і цілі місяці – коли він не відчував, що вони стали єдиним цілим так, як це має відбуватися у подружжя. Ні, вони лишалися двома окремими людьми, які навіть не завжди були друзями. Часом вони були більше схожі на суперників, які штовхали одне одного ліктями і змагалися, хто кращий. Сара, імпульсивна і непередбачувана? Мейкон, ретельний і врівноважений?

Народження Ітана лише підкреслило їхні розбіжності. Ті риси одне одного, які вони звикли ігнорувати, знову вплинули на поверхню. Сара ніколи не привчала сина до жодного розкладу, була недбалою і не переймалася. А Мейкон (ох, він і сам це визнавав) так заціквився на тому, щоб підготувати сина до всіх можливих несподіванок, що зовсім не встиг насолодитися спілкуванням з ним. Образ Ітана, яким той був у два, у чотири, стояв перед його очима такий чіткий, ніби зображення спроектували на стіну спальні з проектора. Смішливий світлий хлопчик, яким він колись був, стояв поряд з похнюпленою тінню Мейкона, яка тримала його за руки. Коли йому було шість, Мейкон відчайдушно намагався навчити його замахуватися биткою; його серце краялося, коли Ітан зайняв останнє місце на відборі до команди. «Чому? – запитала Сара. – Ну останній та й останній. Просто прийми це». Прийми це! У житті було безліч речей, з якими нічого і ніяк неможливо вдіяти; доводиться боротися хоч із тим, із чим можна. Вона сміялася, коли одного разу Мейкон упродовж цілої осені збирав «Веки Пекс», бо наклейками від них

Ітан обклеїв двері своєї кімнати. У нього їх було більше, ніж у будь-кого в третьому класі, Мейкон міг у цьому записатися. Задовго після того, як Ітан втратив інтерес до тих наклейок, Мейкон досі вперто приносив їх додому. Він розумів, що це абсурдно, але йому не давала спокою та єдина наклейка, яку вони ніяк не могли знайти...

Ітан поїхав до літнього табору у дванадцять – рік тому, майже рівно. Більшість хлопців починають їздити раніше, але Мейкон усе тягнув із цим. Навіщо взагалі заводити дитину, казав він Сарі, якщо збираєшся одразу ж відправити її геть, до якогось Богом забутого містечка у Вірджинії? До того часу, коли Мейкон нарешті здався, Ітан уже був у найстаршій групі – високий білявий хлопчина зі щирим привітним обличчям і милою звичкою переминатися з п'ятки на носок, коли нервував.

Не думати про це.

Ітана було убито у «Бургер Бонанза» другого вечора по прибутті до табору. Це була одна з абсолютно безглузвих смертей – той випадок, коли грабіжник уже забрав гроші і міг би йти собі куди забажає, але натомість вирішує ще й попрострелювати голови заручникам.

Ітан узагалі не мав там бути. Він утік із табору разом із сусідом по кімнаті, який стояв на чатах надворі.

Звинувачувати табір за те, що не доглядили. Звинувачувати «Бургер Бонанза» за слабку охорону. Звинувачувати сусіда по кімнаті в тому, що він стояв надворі замість зайти і, можливо, якимось змінити те, що сталося. (На що він там чатував, заради Бога?) Звинувачувати Сару в тому, що дозволила Ітану поїхати в той табір; звинувачувати Мейкона в тому, що погодився з нею; звинувачувати навіть (чорт забирай, так) Ітана. Звинувачувати Ітана в тому, що він захотів поїхати у табір і втік з нього, і в тому, що він як дурень зайшов у «Бургер Бонанза», коли там відбувалося пограбування. Звинувачувати його в тому, що він поплентався разом з іншими на кухню, притулив долоні до стіни, як йому було наказано, і, безсумнівно, при цьому трохи погойдувався на п'ятах...

Не думати про це.

Директор табору, який не хотів повідомляти страшну звістку телефоном, приїхав до Балтимора, щоб поговорити з ними особисто. Потім він відвіз їх назад до Вірджинії. Мейкон часто згадував того директора. Джим, так його звали, Джим Робінсон чи, може, Робертсон – це був огрядний чоловік із сивими бакенбардами і короткою стрижкою, який ніби для засвідчення поваги одягнув піджак поверх футболки «Редскінз». Схоже, тиша його бентежила, тож він робив усе можливе, аби заповнити її короткими нервовими розповідями. Мейкон не слухав чи принаймні думав, що не слухає; але тепер усі ті розповіді пригадувалися йому. Про матір Джима, яка сама була з Балтимора і народилася того року, коли Бейб Рут грав за «Оріолс». Про те, як із помідорами, що їх посадив Джим, коїлося щось дивне: вони давали лише геть дрібні зелені плоди, які опадали, перш ніж достигнути. Про дружину Джима, яка боялася їхати задки і уникала ситуацій, коли це могло б знадобитися. Тепер, лежачи у ліжку вночі, Мейкон багато про це думав. Чи дійсно можливо водити автівку так, щоб ніколи не здавати назад? А як щодо перехресть, коли водій автобуса визирає з вікна і просить від'їхати трохи назад, аби

він міг повернути? Чи відмовляється вона тоді? Мейкон уявляв, як вона, затята і рішуча, дивиться поперед себе і вдає, що не помічає. Водій не витримує і починає лаятися, інші водії сигналять і кричать: «Пані, агов!» Гарненьке видовище. Він уявляв це досить довго.

Урешті-решт він сідав і скидав із себе ковдру. Пес зітхав, піднімався, скочувався з ліжка і йшов за ним донизу сходами. Дерев'яна підлога під ногами була прохолодна, лінолеум на кухні ще прохолодніший; із холодильника сяяло бліде світло, доки Мейкон наливав собі молока в склянку. Він ішов до вітальні і вмикав телевизор. Зазвичай там ішли якісь чорно-білі фільми – чоловіки в костюмах і фетрових капелюхах, жінки у блузах з підплічниками. Він не намагався стежити за сюжетом. Пив молоко маленькими повільними ковтками, відчуваючи, як кальцій рухається до кісток. Чи ж він не читав, що кальцій лікує від безсоння? Він машинально гладив кицьку, що якимось чином опинилася у нього на колінах. Погода була надто спекотна, аби тримати кицьку на колінах, особливо цю – товсту сіру пухнасту кицьку, ніби зроблену з якоїсь надзвичайно густої речовини. А пес найчастіше лежав поверх його стоп.

– Лишилися ми з вами самі, старі друзяки, – казав їм Мейкон. Його голі стегна пітніли там, де лежала кицька.

Нарешті він вивільнявся з-під тварин і вимикав телевизор. Ставив склянку в розчин хлору в раковині на кухні. Піднімався сходами. Стояв біля вікна спальні і озиравав околицю: чорне гілля дряпало лілове нічне небо, подекуди зблискували клинці білого світла від фар, зрідка – жовте світло у вікнах. Коли Мейкон знаходив вікна, що світилися, це завжди його заспокоювало. Хтось інший теж не міг заснути, думав він. Йому не подобалося робити інакші припущення – наприклад, що хтось улаштував вечірку чи засидівся допізна за сердечною розмовою з давніми друзями. Йому більше подобалося вірити, що хтось іще сидів удома на самоті з широко розплющеними очима і відганяв від себе важкі думки. Від цього він почувався набагато краще. Він повертався до ліжка. Лягав. Заплющував очі і, навіть не стараючись, поринав у сон.

Розділ 3

Сара зателефонувала Мейкону і запитала, чи можна прийти забрати синій килим з ідальні.

– Синій килим? – перепитав Мейкон. (Він тягнув час.)

– Я б лишила його тобі, але ж ти сам казав, що він тобі ніколи не подобався, – сказала Сара. – Ти говорив, що килимам не місце там, де люди ідять.

Так, він таке говорив. Там крихти збираються, казав він. Це негігієнічно. Тоді чому ж він раптово відчув таке болісне прагнення лишити килим собі?

– Алло, Мейконе, ти мене чуєш?

- Так, чую.

- То ти не заперечуватимеш, якщо я заїду за ним?

- Ні, мабуть, ні.

- Добре. У мене в квартирі підлога гола, ти собі не уявляєш наскільки.

Вона зайде за килимом, і він запросить її до будинку. Запропонує їй склянку хересу. Вони сидітимуть на канапі, і тоді він скаже: «Саро, ти скучила за мною?» Або ні, він скаже: «Саро, я за тобою скучив».

А вона скаже...

Вона сказала:

- Ну то я подумала, що заїду в суботу зранку, якщо тобі зручно.

Але ж ніхто не п'є херес зранку.

До того ж його тоді навіть вдома не буде.

- Я завтра пообіді лечу до Англії,- сказав він.

- А-а, у тебе знову Англія?

- Можливо, ти могла б заїхати сьогодні ввечері?

- Не можу, у мене автівка в ремонті.

- Автівка? А що з нею?

- Ну, я їхала і... знаєш, ота червона лампочка на лівій стороні панелі?

- Що, тиск подачі мастила?

- Ага, і я подумала: «Ну, якщо я зараз зупинюся і буду розбиратися, що там, то запізнюся до стоматолога, й автівка ж наче нормально їде».

- Чекай. Ти хочеш сказати, що лампочка загорілася? І ти просто продовжила їхати далі?

- Ну, не було жодних підозрілих звуків, і все працювало як зазвичай, тож я вирішила.

- Господи, Саро.

- Що тут такого жахливого?

- Мабуть, ти зламала двигун.

- Ні, щоб ти знав, не зламала. Мені просто треба, щоб там полагодили якусь дрібницю, але, на жаль, на це потрібно кілька днів. І взагалі, не зважай. У мене є ключ від будинку. Я сама собі відчиню двері в суботу.

- Може, я б привіз тобі той килим додому?

- Я почекаю до суботи.

- Тоді я зміг би побачити твою квартиру, - сказав Мейкон. - Я ж ніколи у тебе не був, розумієш.

- Ні, тут ще ремонт не дороблений.

- Та мене не хвилює, дороблений чи ні.

- Тут кошмар. Геть нічого ще не готово.

- Як так може бути, що нічого не готово? Ти ж там уже понад місяць живеш.

- Ну, я не наділена такою дивовижною працездатністю, як ти, Мейконе.

- Не потрібна дивовижна працездатність, аби...

- У деякі дні, - сказала Сара, - я не можу змусити себе навіть переодягнутись із халата.

Мейкон мовчав.

- Треба було мені погодитися викладати у тій літній школі, - сказала Сара. - Щоб якимось структурувати свій час. Я розплющую очі зранку і думаю: «А заради чого вставати?»

- Я теж, - сказав Мейкон.

- Заради чого їсти? Заради чого дихати?

- Я теж, кохана.

- Мейконе, як думаєш, він про це здогадується? Я хочу побачити його у в'язниці, Мейконе. Хочу сісти по інший бік ґрат чи скла, чи що там у них, і сказати: «Поглянь на мене. Поглянь. Поглянь на те, що ти накоїв. Ти не просто вбив тих людей, яких ти застрелив; ти вбив інших людей також. Те, що ти накоїв, триватиме вічно. Ти не просто вбив мого сина. Ти вбив мене. Мого чоловіка. Тобто я не можу змусити себе навіть розсунути штори. Ти розумієш, що ти накоїв?» А тоді, коли я буду певна, що він дійсно зрозумів, що він накоїв, і що він почувається жахливо, я дістану з сумочки пістолет і вистрелю йому межі очі.

- Ну, кохана...

- Ти думаєш, я просто марю, чи не так? Але, Мейконе, присягаюся, я можу відчувати цей легенький удар по долоні, ніби стріляю з пістолета. Я ніколи не стріляла з пістолета, - господи, здається, я пістолета ніколи в житті навіть не бачила. Чи це не дивно? Ітан бачив. Ітан мав досвід, про який ми

з тобою не маємо уявлення. Але часом я простягаю руку перед собою, піднявши палець так, як це роблять діти, коли бавляться в ковбоїв, і я ніби натискаю пальцем на гачок і відчуваю, яким задоволенням це було б.

– Саро, тобі не можна так говорити.

– Справді? А як же я маю говорити?

– Ну, тобто якщо ти дозволиш собі піддатися люті... вона тебе спалить. Ти згориш. Це непродуктивно.

– А-а, продуктивно! О боже, ну то давай не марнувати свій час ні на що непродуктивне.

Мейкон потер чоло. Він сказав:

– Саро, мені просто здається, що ми не можемо дозволити собі такі думки.

– Легко тобі казати.

– Ні, не легко, чорт забирай...

– Просто зачини двері, Мейконе. Просто піди геть. Просто вдавай, що цього ніколи не було. Іди поскладай свої інструменти, чому б ні? Поскладай гайкові ключі від більшого до меншого замість від меншого до більшого. Це ж тебе так розважає.

– Чорт забирай, Саро...

– Не лайся на мене, Мейконе Лірі!

Запала мовчанка.

Мейкон промовив:

– Ну добре.

Сара сказала:

– Ну, менше з тим.

– Ну, то значить, ти заїдеш, коли мене не буде вдома, – сказав він.

– Якщо тебе це влаштовує.

– Так, звісно, – відповів він.

Хоча коли він поклав слухавку, то відчув, що хвилюється так, ніби дозволив зайти у свій дім комусь незнайомому. Ніби вона могла забрати з собою щось більше, ніж той килим.

* * *

Вирушаючи до Англії, він вбрався у свій найзручніший костюм. «Одного костюма більш ніж достатньо, – радив він у своїх довідниках. – Якщо взяти з собою кілька дорожніх упаковок засобу для виведення плям». (Мейкон знав про всі засоби, які продаються в дорожніх упаковках, від дезодоранту до крему для взуття.) «Костюм має бути середнього сірого відтінку. Сірий не лише не брудниться, а й підходить для раптових похоронів та інших офіційних заходів. Водночас, він не занадто похмурий на щодень».

Він спакував необхідний мінімум одягу та набір для гоління. Примірник свого найновішого путівника по Англії. Роман, щоб почитати в літаку.

«Беріть з собою лише те, що вміщається до сумки, яку понесете в руках. Перевірка багажу – це додатковий клопіт. Додайте також кілька упаковок прального порошку, аби не потрапити у тенета місцевих хімчисток».

Коли він усе спакував, то сів відпочити на канапу. Чи навіть не відпочити, а зібрати думки до купи – як людина, що робить кілька глибоких вдихів, перш ніж пірнути в річку.

Меблі склалися з прямих ліній та заспокійливих дуг. Часточки пилу висіли у промені світла. Яким мирним було його життя тут! Будь-якого іншого дня він зробив би собі розчинної кави. Кинув би ложку в раковину і сьорбав би навстоячки зі свого кухля, доки кицька терлася б об його ноги. Потім він, мабуть, відкрив би пошту. Тепер ці дрібні дії здавалися такими милими. Як він міг скажитися на нудьгу? Вдома у нього все було влаштовано так ретельно, що йому майже не доводилося думати. Натомість у подорожах навіть найменша дія потребувала зусиль і рішень.

Коли до вильоту лишалося дві години, він підвівся. Їхати до аеропорту було максимум тридцять хвилин, але він терпіти не міг відчуття того, що йому бракує часу. Він востаннє обійшов будинок, ненадовго зупинившись біля ванної на першому поверсі – останньої справжньої ванної (так він про це думав), яку він бачить упродовж тижня. Він свиснув псові. Узяв сумку і вийшов за двері. Спека звалилась на нього, немов якась тверда речовина.

Пес їхав з ним лише до ветеринарної клініки. Якби він про це знав, то нізачо не заскочив би до автівки. Він сидів поряд з Мейконом, жваво хекав, і його барильцеподібне тіло було наповнене радісним очікуванням. Мейкон заговорив з ним, сподіваючись, що його голос звучить спокійно:

– Що, Едварде, спекотно? Хочеш, щоб я увімкнув кондиціонер? – Він покрутив ручку. – Ось. Так краще? – Він почув у своєму голосі фальшиві нотки. Мабуть, Едвард почув їх теж, бо перестав хекати і глянув на Мейкона з підозрою. Мейкон вирішив надалі мовчати.

Вони проїхали по району вздовж дороги, яку затіняли дерева. Потім повернули на більш сонячну ділянку, де було багато крамниць і майстерень. Коли вони наближались до Мюррей-авеню, Едвард почав скавучати. На парковці біля ветеринарної клініки він немов якимось чином стиснувся і став набагато меншим.

Мейкон вийшов з автівки і обійшов її, щоб відчинити дверцята. Коли він узяв Едварда зашийник, пес учепився кігтями в обшивку сидіння. Його довелося тягнути до клініки через увесь гарячий цементний майданчик.

У передпокої було порожньо. У кутку булькав акваріум із золотими рибками, над ним висів кольоровий плакат з ілюстрацією життєвого циклу дирофілярії. На стільці за стійкою рецепції сиділа дівчина, вона була худорлява і вбрана у топ із бретелькою через ший.

– Я привіз собаку на перетримку, – сказав Мейкон. Йому довелося підвищити голос, аби перекричати скавуління Едварда.

Не перестаючи жувати гумку, дівчина вручила йому друкований бланк і олівець.

– Ви вже були у нас раніше? – запитала вона.

– Так, часто.

– Прізвище?

– Лірі.

– Лірі. Лірі, – повторила вона, риючись у коробці з картками. Мейкон почав заповнювати бланк. Едвард став на задні лапи і притулювся до колін Мейкона, ніби малюк, який боїться іти в дитсадок.

– Овва! – сказала дівчина.

Вона наморщила чоло і подивилася на картку, яку щойно дістала.

– Едвард? – запитала вона. – Рейфорд-роуд?

– Саме так.

– Ми не можемо його прийняти.

– Що?

– Тут написано, що він укусив санітара: «Укусив Баррі за ногу, більше не приймати».

– Ніхто мені про це не сказав.

– Ну, мали сказати.

– Ніхто ані словом не обмовився! Я лишав його тут у червні, коли ми їздили до моря. Я приїхав за ним, і мені його просто віддали, нічого не сказавши.

Дівчина кліпнула очима. Її лице не виражало жодних емоцій.

– Послухайте, – сказав Мейкон. – Я їду в аеропорт, негайно. Мені треба встигнути на літак.

– Я просто виконую приписи, – відповіла дівчина.

- І взагалі, що його розлютило? - запитав Мейкон. - Хтось додумався поцікавитися? Може, Едвард недарма його вкусив!

Дівчина знову кліпнула очима. Едвард опустився на всі чотири лапи і з цікавістю дивився вгору, ніби дослухаючись до розмови.

- А-а, біс із ним, - сказав Мейкон. - Едварде, ходімо.

Цього разу йому не довелося тягнути Едварда за нашійник. Усю дорогу через парковку пес біг поперед нього.

Навіть за такий короткий час автівка нагрілася, мов піч. Мейкон опустил скло, завів мотор і сидів якийсь час не рушаючи. Що тепер робити? Він подумав, чи не поїхати до сестри, але вона, певно, теж не захоче взяти до себе Едварда. Широ кажучи, це вже не вперше на нього скаржилися. До прикладу, минулого тижня брат Мейкона Чарлз заіхав позичити рубанок, а Едвард почав бігати колами навкруг його ніг і сердито покусувати низ його штанів. Чарлза це так вразило, що він просто повільно повернув голову, глянув униз і сказав: «Що це з ним? Він ніколи раніше так не робив». Потім, коли Мейкон схопив пса за нашійник, Едвард загарчав. Вишкірився і загарчав. У псів трапляються нервові зриви?

Мейкон не надто добре знався на собаках. Він більше любив котів. Йому подобалася їхня самодостатність. Лише нещодавно він почав звертати на Едварда хоч якусь увагу. Тепер, коли він так багато часу проводив на самоті, він полюбив говорити до пса вголос, а часом і просто роздивлятися його. Йому подобалися розумні карі очі Едварда та його вузький лисячий писок. Медові хвилики, що симетрично розходилися від перенісся. А хода! Ітан казав, що Едвард ходить так, ніби у нього пісок у купальнику. Він діловито вихляв задом; його короткі лапки здавалися прикріпленими до тулуба якимось більш примітивним механізмом, ніж лапи більших собак.

Тепер Мейкон іхав у напрямку дому, бо не мав кращих ідей. Подумав, що було б, якби він просто лишив Едварда в будинку так само, як лишав кицьку, з купою їжі і води. Ні. Чи, може, Сара могла б навідувати його двічі чи тричі на день? Його аж пересмикнуло від цієї думки: це означало б, що доведеться її просити. Що доведеться набирати той номер, який він ніколи не використовував, і звертатися до неї по допомогу.

«ВЕТЕРИНАРНА КЛІНІКА НЯВ-ГАВ» - було написано на вивісці через дорогу. Мейкон загальмував, і Едвард з'їхав уперед.

- Вибач, - сказав йому Мейкон. Він повернув наліво і заіхав на парковку.

У передпокої «Няв-Гав» сильно пахло засобом для дезінфекції. За стійкою стояла худенька молода жінка в барвистій селянській сорочці. У неї було страшенно кучеряве чорне волосся, що спадало на плечі, немов арабська хустка.

- Привіт! - сказала вона Мейкону.

Мейкон запитав:

- Ви приймаєте собак на перетримку?

- Звісно.

- Я хотів би лишити тут Едварда.

Вона нахилилася через стійку, щоб поглянути на Едварда. Едвард привітно вихляв хвостом. Він явно ще не зрозумів, що це за заклад.

- Ви резервували місце?

- Місце! Ні.

- Більшість людей так роблять.

- Ну, я цього не знав.

- Особливо влітку.

- Ви не могли б зробити виняток для мене?

Вона замислилася, уважно роздивляючись Едварда. Її очі були дуже маленькі, мов зернята кмину, а обличчя - гостре та безбарвне.

- Будь ласка, - сказав Мейкон. - Мені треба встигнути на літак. Я іду на тиждень і зовсім не маю на кого його лишити. Я у відчаї, кажу вам щиро.

Із погляду, який вона на нього кинула, він відчув, що чимось її здивував.

- А ви не можете лишити собаку вдома з дружиною? - запитала вона.

Мейкон замислився, яким шляхом її розум дійшов до такого запитання.

- Якби я міг це зробити, - відповів він, - то чого б я стояв отут перед вами?

- А-а, - сказала вона. - То ви неодружений?

- Ну, одружений, але вона... живе не зі мною. І там не можна тримати тварин.

- Розумію.

Вона вийшла з-за стійки. На ній були дуже короткі червоні шорти, а її ноги були худі, мов шпичаки.

- Я і сама розлучена, - сказала вона. - Я знаю, через що вам доводиться проходити.

- І розумієте, - продовжив Мейкон, - у тому місці, де я завжди його лишав, мені сьогодні раптом заявили, що він кусається. Що він укусив санітара, тож вони не можуть його прийняти.

- Едварде, ти кусаєшся? - запитала жінка.

Мейкон зрозумів, що не треба було цього розповідати, але, схоже, вона не побачила в цьому проблеми.

– Як ти міг? – запитала вона Едварда. Едвард вишкірився і пригнув вуха, щоб його погладдили. Вона нахилилася і провела рукою по його голові.

– То можна його у вас лишити? – запитав Мейкон.

– Ну, мабуть, так, – сказала вона, випростовуючись. – Якщо ви прямо у відчаї, – повторила вона з притиском, свердлячи Мейкона маленькими карими очима, ніби надаючи його словами більшої вагомості, ніж він сам хотів. – Заповніть тут, – сказала вона, даючи йому бланк зі стоса на стійці. – Ім'я, адреса, час повернення. Не забудьте вказати час повернення.

Мейкон кивнув, знімаючи ковпачок зі своєї чорнильної ручки.

– Вірогідно, ми з вами побачимось знову, коли ви повернетесь за ним, – сказала вона. – Тобто якщо ви зазначите час доби, коли вас чекати. Мене звуть Мюріель.

– А ввечері тут відчинено? – запитав Мейкон.

– Так, щодня, окрім неділі. До восьмої.

– О, то добре.

– Мюріель Прітчетт, – сказала вона.

Мейкон заповнював бланк, доки жінка нахилилася, щоб розстебнути нашійник Едварда. Той лизнув її у вилицю: він, певно, вирішив, що вона просто з ним бавиться. Тож коли Мейкон завершив, він не попрощався. Лишив бланк на стійці і швидко вийшов, притримуючи рукою ключі у кишені, щоб не дзвеніли.

* * *

У літаку до Нью-Йорка він сидів поряд зі схожим на іноземця вусанем. У вухах сусіда були навушники від одного з тих невеличких плеєрів. Ідеально: можна не боятися, що доведеться з ним розмовляти. Мейкон задоволено сперся на спинку сидіння.

Йому подобалися літаки. За спокійної погоди неможливо було навіть зрозуміти, що ти летиш. Можна було думати, що сидиш вдома в безпеці. Вид із вікна завжди був однаковий – повітря і знову повітря – інтер'єр одного літака був практично ідентичний з інтер'єром будь-якого іншого.

Він не взяв нічого з візка з напоями, а сусід зняв навушники, щоб замовити «Криваву Мері». Дзвінка вигадлива близькосхідна мелодія тихо линула з рожевих поролонових навушників. Мейкон затримався поглядом на невеличкому плеєрі і замислився, чи не купити і собі такий. Не для музики, бачить Бог – у світі і так забагато галасу, – а для усамітнення. Він міг одягнути навушники, і ніхто б його не турбував. Він міг поставити порожню касету: тридцять суцільних хвилин тиші. Потім перевернути її, і ще тридцять хвилин.

Вони приземлилися в аеропорту Кеннеді, і він вирушив чекати на літак, на який мав пересісти і який вирушав аж увечері. Зайнявши місце в терміналі, він почав розгадувати кросворд, який заздалегідь узяв із недільного числа «Нью-Йорк Таймс». Навколо нього утворилася своєрідна барикада – на одному сидінні стояла сумка, на іншому лежав костюм. Повз нього проходили натовпи людей, але він не підводив очей і після кросворду плавно перейшов до акровіршів. Доки він розгадав обидва завдання, уже почалася посадка на літак.

Його сусідкою виявилася сива жінка в окулярах. Вона принесла із собою в'язаний плед. Це недобрий знак, подумав Мейкон, але можна потерпіти. Спочатку він метушився, послаблював краватку, знімав черевики і діставав книжку з сумки. Потім відкрив книжку і демонстративно заглибився в читання.

Книжка називалася «Міс Макінтош, люба моя» і мала 1198 сторінок. («Завжди беріть з собою книжку – для захисту від незнайомців. Журнали швидко закінчуються. Газети з дому навіють вам ностальгію, а газети з інших міст нагадують вам про те, що ці міста для вас чужі. Ви знаєте, який незвичний вигляд має шрифт незнайомої газети».) Він возив із собою «Міс Макінтош» роками. Її перевага була в тому, що там не було сюжету, наскільки він зрозумів, але все одно книжка була цікава, тож він міг почати читати з будь-якої сторінки. Щоразу, коли він підводив погляд, він позначав абзац, який читав, пальцем, а його обличчя набувало спантеличеного виразу.

Мелодійний голос із гучномовця розповідав про паски, аварійні виходи та кисневі маски. Йому стало цікаво, чому стюардеса так дивно розставляє наголоси. «Під час нашого польоту ми можемо запропонувати вам усе це...» Сусідка запитала, чи треба йому рятувальний жилет.

– Ні, дякую, – відповів Мейкон і продовжив читати. Вона пошаруділа папером, і незабаром до його ніздрів долинув запах м'яти.

Він відмовився від коктейлю і від вечері, хоча взяв молоко, яке до неї додавалося. З'їв яблуко і коробочку родзинок, яку дістав із сумки, випив молоко і пішов до туалету, щоб почистити зуби. Коли він повернувся, у салоні вже було темніше, подекуди горіли лампи для читання. Деякі пасажирів вже спали. Його сусідка закрутила волосся у невеличкі гульки і закріпила їх невидимками. Мейкон завжди дивувався з того, як люди можуть бути такими розслабленими в літаку. Йому траплялися чоловіки в піжамах та жінки з кремом на обличчі. Можна подумати, вони зовсім не відчували потреби бути насторожі.

Він нахилив книжку так, щоб на неї падала смужечка світла, і перегорнув сторінку. Двигуни видавали тужливий монотонний звук. Настав час, який він сприймав як довгу прогалину – западину між вечерею і сніданком, коли літак висів над океаном, чекаючи на ту смужку світла, яка означала ранок, хоча вдома до ранку ще було довго. На думку Мейкона, ранок в інших часових поясах був чимось штучним – сонце, намальоване на завісі, яка закриває справжню темряву.

Він дозволив собі закинути голову назад і заплющити очі. Голос стюардеси десь попереду то заглушав рев двигуна, то, навпаки, губився на його фоні.

- Ми просто сиділи і сиділи там, і нам геть не було чого робити, і у нас була лише газета за середу, а ти ж знаєш, що в середу ніколи нічого не відбувається...

Мейкон почув чоловічий голос, який рівно звучав просто над вухом:

- Мейконе.

Але він навіть не повернув голови. Він уже звик до цих чудасій зі звуками в літаку вночі. Із заплющеними очима він бачив мильницю, яка стояла біля кухонної раковини вдома - це ще одна чудасія, така чіткість зору. То була овальна порцелянова мильниця, розмальована жовтими трояндами, і в ній лежав обмилок і персні Сари, обручка і каблучка з вінчання, так, як вона лишила їх, коли пішла.

- У мене є квитки, - почув він голос Ітана. - Двері відчиняються за п'ять хвилин.

- Добре, - сказав Мейкон, - давай сплануємо нашу стратегію.

- Стратегію?

- Де ми будемо сидіти?

- А хіба для цього треба стратегія?

- Це ж ти попросив мене піти з тобою в кіно, Ітане. Я думав, тебе цікавить, де ми будемо сидіти. Слухай, ось мій план. Ти обходиш зал і йдеш до того ряду зліва. Рахуєш малих дітей. А я порохую справа.

- Ну тату...

- Ти хочеш сидіти поряд з якоюсь галасливою дитиною?

- Ну ні.

- І як тобі краще, біля проходу?

- Байдуже.

- Біля проходу чи всередині ряду, Ітане? У тебе ж мусить бути своя думка.

- Та щось нема.

- То сідаємо посередині?

- Мені однаково.

- Ітане. Це не однаково. Якщо сісти біля проходу, то можна швидше вийти. Тож якщо ти плануєш купити щось перекусити чи піти до вбиральні, тобі краще сісти біля проходу. З іншого боку, там кожен буде повз тебе проштовхуватися. Тому якщо ти не збираєшся виходити під час фільму, я пропоную...

- Тату, заради бога! - перебив Ітан.

- Ну, - сказав Мейкон, - якщо ти збираєшся розмовляти зі мною таким тоном, ми просто сядемо на перше-ліпше кляте місце.

- Добре, - сказав Ітан.

- Добре, - сказав Мейкон.

Тепер він повернув голову. Похитав нею вліво-вправо. Але тримав очі міцно заплющеними, і за якийсь час голоси стихли, а він відчув, що перебуває у тому межовому стані, який заміняє сон під час подорожей.

* * *

На світанку він узяв горня кави і випив свої вітаміни. Інші пасажери були заспані і бліді. Його сусідка потягнула до вбиральні цілу валізу і повернулася ретельно причесаною, але її обличчя досі було набрякле. Мейкон вважав, що подорожі спричиняють застій рідин. Коли він узувся в черевики, то вони здалися йому затісними, а коли пішов голитися, то побачив у дзеркалі незвичні мішки під очима. Утім, у нього був кращий вигляд, ніж у більшості пасажирів, бо напередодні не торкнувся солоної їжі чи алкоголю. Алкоголь він собі суворо заборонив. Варто випити спиртного в літаку, і потім будеш почуватися п'яним кілька днів, вважав Мейкон.

Стюардеса оголосила, котра година в Лондоні, і пасажери заметушилися, переводячи годинники. Мейкон перевів цифровий будильник, що лежав у несесері. Годинник на зап'ясті - не цифровий, а справжній, механічний - він лишив як було.

Вони приземлилися різко. Це було мов зненацька повернутися з мрій до суворой реальності: раптовий струс, шорстка злітна смуга, рев і зупинка. Увімкнувся гучномовець, з якого полилися звичні оголошення. Сусідка Мейкона згорнула свій плед.

- Я так хвилююся, - сказала вона. - Скоро вперше побачу свого онука!

Мейкон усміхнувся і сказав, що сподівається, що все пройде добре. Тепер, коли він не боявся, що йому нав'яжуть розмову, він подумав, що вона досить приємна людина. До того ж вона виглядала так по-американськи.

У Гітроу панувала звична атмосфера якоїсь нещодавньої катастрофи. Одні люди гасали туди-сюди, інші стояли, мов біженці, оточені валізами і коробками, а одягнені в уніформу службовці намагалися впоратися з лавиною запитань. Оскільки він не мусив чекати на багаж, то подолав червону стрічку набагато раніше за решту. Потім обміняв валюту і сів на метро. «Я рекомендую метро усім, окрім тих, хто боїться висоти, і навіть ім, якщо вони уникатимуть наступних станцій, на яких винятково круті ескалатори...»

Сівши у поїзд, він розсортював валюту в конверти, які привіз з дому - на кожному чітко виведений номінал купюри. («Якщо ви заздалегідь розсортюєте місцеву валюту, то вам не доведеться придивлятися до незнайомих монет і

зображень, які можуть заплутати»..) Люди, які сиділи навпроти, спостерігали за ним мовчки. Тутешні мешканці відрізнялися від американців, хоча він не міг сказати, чим саме. Він подумав, що вони водночас гарніші і менш здорові. Жінка з капризним немовлям постійно повторювала йому «Тихо, сонечко, тихо. Тихо, сонечко, тихо» чистим плавним голосом з британським акцентом. Було жарко, і на її чолі блищав піт. На чолі Мейкона теж, безсумнівно. Він поклав конверти до кишені на грудях. Поїзд зупинився, і зайшло ще більше людей. Вони стояли навколо нього, тримаючись не за ремінь, а за кульки, приєднані до гнучких палиць, на які Мейкон під час свого першого візиту подумав, що то якісь мікрофони.

Він зупинився в Лондоні як зазвичай. Звідти він мав здійснити кілька коротких вилазок до інших міст, щоб занотувати не більше п'яти готелів і стільки ж ресторанів, до яких було легко дістатися, у кожному місті. Про його путівники аж ніяк не можна було сказати, що вони містять вичерпну інформацію. («Безліч книжок розповідають про те, як побачити у місті якнайбільше, – сказав йому його начальник, – а ви маєте розповісти, як побачити якнайменше».) Мейконів готель називався «Джонс Террейс». Він волів би зупинитися у одному з готелів котроїсь з американських мереж, але вони були надто дорогі. Утім, «Джонс Террейс» теж виявився непоганим – невеличким і чистим. Мейкон захотів відчутти, що цей номер дійсно його, і одразу взявся до справи: стягнув із ліжка потворне покривало і склав його до комірчини, розпакував речі і сховав сумку. Потім переодягнувся, виправ ношений одяг і розвісив його на вішаку для шторки в душі. Мрійливо глянув на ліжко і пішов снідати. Вдома до ранку було ще довго, але сніданок – це їжа, яку бізнесмени у відрядженні мусять шукати собі самі. Він постановив собі досліджувати це питання скрізь, хоч би куди їхав.

Він пішов до «Янкі Ділайт», де замовив яечню-бовтанку і каву. Обслуговування було чудове. Каву подали одразу ж і доливали в міру того, як він пив. Яечня смакувала не так, як удома, але, зрештою, вона ніколи не смакувала так, як вдома. З ресторанными яйцями завжди так. Вони не мають ані характеру, ані солідності. Однак він відкрив свій путівник і поставив позначку навпроти «Янкі Ділайт». До кінця тижня ці сторінки ледве можна буде прочитати. Він викреслить одні назви, впише інші, понаписує купу нотаток на полях. Він завжди відвідував ті місця, які були у попередніх виданнях, – кожен готель і ресторан. Це було нудно, але його начальник наполягав.

– Тільки подумай, як це буде, – сказав Джуліан, – якщо читач зайде до якогось кафе, яке ти порекомендував, і виявить, що його захопили вегетаріанці.

Оплативши рахунок, він спустився по вулиці до «Нової Америки», де також замовив яечню і каву.

– Без кофеїну, – додав він. (Його нерви вже були напнуті як струна.) Офіціант сказав, що без кофеїну у них нема. – Зрозуміло, – сказав Мейкон. Після того як офіціант пішов, він занотував це у путівнику.

Третьою його зупинкою був ресторан під назвою «США Оупен», в якому подавали ковбаски, такі сухі, ніби їх пекли на даху. Не дивно: «США Оупен» порекомендував один із читачів. Ох уже ці місця, які пропонували читачі! Одного разу Мейкон (який тоді ще не набрався мудрості) забронював мотель,

довірившись такій рекомендації, – це було десь у Детройті чи, може, Піттсбурзі, коротше, якомусь із таких міст, для путівника «Турист мимоволі у США». Він одразу ж здав номер, щойно побачивши постіль, і побіг через дорогу до «Хілтона», де швейцар кинувся до нього і підхопив його сумку з таким жалісливим зойком, ніби Мейкон до цього блукав пустелею. Ніколи знову, заприсягся Мейкон. Він лишив ковбаски на тарілці і попросив рахунок.

По обіді (так би мовити) він ходив по готелях. Розмовляв з менеджерами і оглядав демонстраційні номери, де лежав на ліжках, мив руки у вбиральнях, перемикав душові розприскувачі. Більшість почасти тримали планку, але щось трапилось із «Роял Прінс». Річ у тім, що тепер він здавався якимось... ну, іноземним. Смагляві вродливі чоловіки у вузьких шовкових костюмах перемовлялися в холі, доки малі коричневі діти гасали одне за одним навколо плювальниць. Мейконові здалося, що він геть безнадійно заблукав і опинився в Каїрі. Конусоподібні пані у довгих чорних вуалях скупчилися біля обертових дверей, вони все прибували з вулиці із торбами для покупок, наповненими... чим? Він спробував уявити, як ці жінки купували потерті джинсові шорти та рожеві перфоровані ботфорти – саме такі товари були в більшості тутешніх вітрин.

– Е-е-е... – звернувся він до менеджера. Як би це сформулювати? Йому не хотілося справити враження обмеженої людини, але його читачі таки не люблять екзотики. – А в готеля, е-е-е, змінився власник? – запитав він. Менеджер виявився навдивовижу чутливий до цього питання. Він випростався і виголосив, що «Роял Прінс» належить корпорації, завжди належав і завжди буде належати, завжди тій самій корпорації.

– Зрозуміло, – відказав Мейкон і вийшов геть, почуваячись не в своїй тарілці.

Увечері йому слід було спробувати щось формальне. Потрібно було занотувати принаймні один ресторан, придатний для офіційних прийомів, у кожному місті, аби клієнти мали де розважитися. Але сьогодні він не мав такого бажання. Натомість він пішов до кафе, яке йому подобалося, під назвою «Моя американська кухня». Відвідувачі там говорили з американським акцентом, так само як персонал, а на дверях стояла гостес, яка вручала усім квитки лотереї. Якщо ваш номер оголошували по гучномовцю, можна було виграти телевізор чи принаймні кольорове фото ресторану.

Щоб відновити душевний спокій, Мейкон замовив на вечерю варені овочі і два реберця ягняти у білих конвертиках, а також склянку молока. Чоловік за сусіднім столиком теж сидів на самоті. Він їв добрий пиріг зі свининою і коли офіціантка запропонувала йому десерт, відповів:

– Ой, ну давайте, може, спробую щось, – тим повільним, задоволеним солодкавим голосом людини, якій родички все життя розповідали, що треба більше їсти, а то ж самі шкура і кісті.

Мейкон замовив собі імбирний пряник, до якого подали вершки, точнісінько так само, як це було заведено вдома у його бабусі.

До восьмої години, згідно з його наручним годинником, він ліг спати. Звісно, це було надто рано, але він не зміг витримати довше. Однак в

Англії в цей час була уже північ. Завтра він почне свої блискавичні вилазки до інших міст. Обере кілька готелів, скуштує кілька сніданків на пробу. Каву з кофеїном і без. Бекон, слабко і сильно просмажений. Апельсиновий сік, фреш, у банці і заморожений. Ще розприскувачі у душах, ще матраци. Чи принесуть на прохання фен для волосся? Чи є розетки на 110 вольт для електробрить? Коли він засинав, у нього перед очима крутилися нескінченні номери різних готелів. Сітчасті підставки з полотняними валізами, розприскувачі на стелі, заламіновані правила протипожежної безпеки наближалися і віддалялися геть, і наближалися знову, ще раз і ще, цілу вічність. Ітан їхав верхи на гіпсовому верблюді, кричав «Піймай мене!» і падав, але Мейкон не встигав добігти вчасно, і коли він простягав руки, то Ітана там уже не було.

* * *

Мейкон мав погану звичку починати хотіти додому зарано. Байдуже, наскільки коротку поїздку він запланував, десь на середині цього часу йому щоразу здавалося, що він мусить терміново повертатися, що він забагато собі дозволив, а все, що справді треба було зробити, уже зроблено – чи майже все майже зроблено. Потім решту подорожі заповнювали телефонні дзвінки до туристичних агентів, безрезультатні поїздки до офісів авіакомпаній і очікування квитків, які так і не з'являлися, тож врешті-решт він був змушений повертатися до готелю, у якому щойно здав номер. Щоразу він обіцяв собі, що це більше не повториться, але щоразу якимось чином воно повторювалося. В Англії це трапилося на четвертий день по обіді. Що ще тут робити, почав думати Мейкон. Хіба він не вловив суть цього місця?

Ну, щиро кажучи: настала субота. Коли він записував свої витрати, то зауважив, що вдома уже ранок суботи. Сара приїде до будинку за килимом.

Вона відчинить двері і відчує запах дому. Пройдеться кімнатами, у яких вона була така щаслива усі ці роки. (Хіба ж вона не була щаслива?) Побачить кицьку, яка розляглася на канапі, велика, лінива і сонна, сяде поруч із нею на пуф і подумає: «Як я могла покинути це все?»

На жаль, було літо, і всі квитки давно було заброньовано. Впродовж двох днів він шукав найпримарніші можливості, що випаровувалися, щойно він до них наближався. «Будь-що! Дістаньте мені квитки на будь-який літак! Необов'язково Нью-Йорк, можна Даллас. Монреаль! Чикаго! Трясця, я полечу до Парижа чи Берліна і подивлюся, може, звідти є квитки. А кораблі є? Як довго пливе корабель у наш час? А що, як комусь терміново треба? Якщо мені треба попрощатися з умираючою матір'ю абошо? Хочете сказати, немає жодного способу вибратися із цього міста?»

Люди, з якими він мав справу, були бездоганно ввічливі і вирізнялися добрим гумором – справді, якби не пов'язані з подорожжю незручності, англійці могли б йому сподобатися, – але вони не могли розв'язати його проблему. Врешті-решт йому довелося лишитися. Решту тижня він сидів у своїй кімнаті, дивився телевізор, гриз кулак і налягав на продукти тривалого зберігання та теплі безалкогольні напої, бо не міг витримати відвідин ще одного ресторану.

Тож він, звісно, був першим у черзі біля стійки реєстрації у день відправлення. Він міг обрати місце: біля вікна, для некурців. Поряд із ним сиділа дуже молода пара, цілковито зайнята одне одним, тож йому не знадобилася «Міс Макінтош», і він просто сидів і дивився на хмари увесь довгий нудний вечір.

Пообіддя ніколи не було його улюбленим часом доби, і це було найгірше у польотах додому. Пообіддя тривало ще і ще, йому пропонували напої, ланч, потім знову напої – він від усього цього відмахувався. Було пообіддя, коли показували фільм, і пасажирам довелося опустити завіси на вікнах. Помаранчеве світло заповнило літак, густе і важке.

Одного разу, коли він їздив у надзвичайно складну подорож – до Японії, де він не міг навіть запам'ятати вказівники, щоб повернутися до готелю, – Сара зустрічала його з літака у Нью-Йорку. Це була п'ятнадцята річниця їхнього шлюбу, і вона захотіла зробити сюрприз. Вона зателефонувала Бекі у туристичну агенцію, щоб дізнатися номер рейсу, лишила Ітана зі своєю мамою і полетіла до аеропорту Кеннеді, прихопивши із собою кошика для пікніків, куди поклала вино і нарізку з кількох сортів сиру, що вони спожили в терміналі, доки чекали на свій літак додому. Кожна подробиця тієї вечери запала в пам'ять Мейкону: сир на мармуровій дощечці, вино у кришталевих келихах, що якимось чином доїхали цілими. Він досі відчував шовковистий смак брі. Досі бачив перед собою, як маленькі акуратні руки Сари рішуче різали хліб на скибочки.

Але сьогодні вона не зустрічала його в Нью-Йорку.

Вона навіть не зустрічала його в Балтиморі.

Він забрав свою автівку зі стоянки і вирушив до міста крізь похмурі сутінки, які немов таїли в собі щось – бурю чи град, щось серйозне. Може, вона чекає його вдома? У тому своєму смугастому халаті, який вона так любила? Накривши на столику у дворі прохолодну літню вечерю?

Він був достатньо обережний, щоб не приймати ніщо як належне. Зупинився у «7-Елевен», щоб узяти молока. Поїхав до ветклініки за Едвардом. До «Няв-Гав» він прибув за кілька хвилин до закриття: незрозуміло як, але він примудрився заблукати. За стійкою не було нікого. Довелося натиснути на кнопку виклику. У двері визирнула дівчина з хвостиком, і крізь отвір долинула мішанина звуків тварин різної висоти, які нагадали налаштування оркестру перед виступом.

– Прошу?

– Я прийшов за своїм собакою.

Вона підійшла до стійки і розгорнула журнал, який там лежав.

– Ваше прізвище?

– Лірі.

– А-а, – сказала вона. – Хвилиночку.

Мейкон подумав, що Едвард міг накоїти цього разу.

Дівчина зникла, а за мить з'явилася інша, кучерява. Цього разу вона була вбрана у чорну сукню з V-подібним вирізом, розмальовану великими рожевими квітами, з підплічниками і закороткою спідницею, а взута у босоніжки з непропорційно високими підборами.

– Ну привіт! – жваво сказала вона. – Як подорож?

– Ну... а де Едвард? З ним усе гаразд?

– Звісно, все гаразд. Він був такий милий і дружній!

– А-а, ну це добре, – сказав Мейкон.

– Ми з ним вмиль порозумілися. Здається, я йому одразу сподобалася, хоча і не зрозуміла, чому саме.

– Чудово, – сказав Мейкон. Він прокашлявся. – То можна мені його забрати, будь ласка?

– Зараз Керолайн його приведе.

– А-а.

Запала тиша. Жінка чекала, дивлячись йому в обличчя з викличною усмішкою, поклавши складені в замок руки на стійку. Мейкон помітив, що її нігті нафарбовані темно-червоним лаком, а губи підведені темною помадою, яка підкреслила їхню вигадливу форму – гострокутну, як яблука деяких сортів.

– Ем... – сказав Мейкон урешті-решт. – То я зараз заплачу?

– Так, добре.

Вона перестала усміхатися і глянула у журнал.

– Із вас сорок два долари, – повідомила вона.

Мейкон простягнув їй кредитку. Їй було важко працювати з касовим апаратом, бо доводилося натискати пучками пальців, щоб поберегти нігті. Вона заповнила форми кривим почерком, а тоді простягнула йому чек.

– Телефон і підпис, – сказала вона і нахилилася через стійку, щоб побачити, що він пише. – А це домашній телефон чи робочий?

– І той і той. А що? Є якась різниця? – запитав він.

– Та просто цікаво, – відповіла вона. Вона відірвала його частину чеку, тримаючи її кінчиками пальців, і поклала решту до шухляди. – Не пам'ятаю, чи я вам це казала, але за збігом обставин я кінологиня.

– Там усе гаразд? – запитав Мейкон.

Він глянув на двері, за якими зникла інша дівчина. Він завжди нервував, коли Едварда не приводили надто довго. Що вони там роблять – знищують якісь докази, чи що?

– Я фахівець по собаках, що кусаються, – сказала жінка.

– Фахівець по?

– Прошу?

– Словник подає форму «фахівець з».

Вона глянула на нього спантеличено.

– Мабуть, це небезпечна робота, – сказав Мейкон увічливо.

– Та ні, для мене ні. Я не боюся нічого у світі.

За дверима позаду неї почулася метушня. Потім звідти вискочив Едвард, а за ним дівчина з хвостиком. Едвард голосно скавчав і стрибав так радісно, що коли Мейкон нахилився, щоб погладити його, то промахнувся.

– Припини негайно, – сказала дівчина Едварду. Вона намагалася застібнути нашійник. Тим часом жінка за стійкою продовжувала говорити:

– Собаки, які кусаються, гавкають, глухі собаки, лякливі собаки, собаки, яких неправильно дресировали раніше, собаки з поганими звичками, собаки, що вирости в зоомагазинах і не довіряють людям... Я їм усім дам раду.

– Ну, це добре, – сказав Мейкон.

– Не те щоб він кусав мене, звісно, – продовжувала жінка. – Як я вже, здається, казала, він у мене одразу закохався.

– Мене це тішить, – відповів Мейкон.

– Але я могла б швидко навчити його не кусати інших людей. Обміркуйте це і зателефонуйте мені. Я Мюріель, пам'ятаєте? Мюріель Прітчетт. Зараз дам вам візитівку.

Вона простягнула йому рожево-помаранчеву картку, яку дістала незрозуміло звідки. Едвард ледве дав йому пройти, коли він намагався підійти, щоб узяти ту візитівку.

– Я навчалася з чоловіком, який тренував бійцівських собак, – сказала вона. – Перед вами не якийсь аматор.

– Добре, я матиму на увазі, – сказав Мейкон. – Дуже вам дякую.

– Або просто телефонуйте! Телефонуйте, поговоримо.

– Поговоримо?

- Звісно! Про Едварда, його проблеми... про що завгодно! Просто поговоримо по телефону. Хіба у вас ніколи не виникає бажання так зробити?

- Та ні,- сказав Мейкон.

Потім Едвард заскавучав особливо пронизливо, і вони обидва поспішили додому.

* * *

Звісно, її там не було. Він зрозумів це, щойно переступив через поріг, відчув запах застояного гарячого повітря і почув глуху тишу будинку, у якому зачинені всі вікна. Насправді він розумів це увесь час. Але дурив себе. Вигадував собі казочки.

Кицька прошмигнула повз нього і вибігла через двері, ображено нявкнувши на ходу. Пес кинувся до ідальні, щоб покачатися на килимі і позбутися запаху клініки. Але килима не було - лише гола присипана ворсинками підлога, і Едвард зупинився з дурнувтим виглядом. Мейкон його дуже добре розумів.

Він поставив молоко до холодильника і пішов нагору розпаковувати речі. Прийняв душ, кинувши брудний одяг під ноги, і приготувався лягати спати. Коли він вимкнув світло, видовище прання, з якого у ванну падали крапельки води, нагадало йому про подорож. У чому полягала відмінність? Турист мимоволі вдома, подумав він і обережно заліз у свій спальний мішок.

Розділ 4

Коли задзвонив телефон, Мейкону наснилося, що це

Ітан. Що Ітан телефонує з табору і запитує, чому вони так його і не забрали.

- Але ми подумали, що ти мертвий, - відповів Мейкон.

А Ітан сказав своїм дзвінким голосом, який зривався на високих нотах:

- Чому ви подумали таке?

Телефон задзвонив ще раз, і Мейкон прокинувся. Він відчув удар розчарування всередині грудної клітки. От чому кажуть «серце обірвалося».

Він повільно потягнувся до слухавки.

- Алло.

- Мейконе! З поверненням!

Це був Джуліан Едж, начальник Мейкона, який навіть о такій ранній порі уже був таким самим шумним і бадьорим, як і зазвичай.

- А-а, - сказав Мейкон.

- Як подорож?

- Нормально.

- Ти тільки вчора повернувся?

- Так.

- Знайшов якісь нові чудові місця?

- «Чудові» - трохи гучно сказано.

- Ну, думаю, тепер ти почнеш про них писати.

Мейкон не відповів.

- То як ти гадаєш, коли принесеш мені рукопис? - запитав Джуліан.

- Не знаю, - відповів Мейкон.

- Скоро, як думаєш?

- Не знаю.

Запала мовчанка.

- Я тебе, мабуть, розбудив? - запитав Джуліан.

- Так.

- Мейкон Лірі у ліжку, - сказав Джуліан. Це прозвучало ніби назва якоїсь книжки. Джуліан був молодший за Мейкона й імпульсивніший, легковажніший, словом, несерйозний це був чоловік. Схоже, йому подобалося вдавати, що Мейкон - якийсь персонаж. - Ну, менше з тим. Чи можу я сподіватися, що до кінця місяця усе буде готово?

- Ні, - відповів Мейкон.

- Чому?

- Мені потрібен час, щоб усе впорядкувати.

- Що там впорядковувати? В основному передрукувати старий путівник.

- Насправді там не тільки це, а і багато іншої роботи, - сказав Мейкон.

- Послухай, друже. Розумієш, - голос Джуліана став тихішим. Мейкон уявив, як він морщить чоло і дивиться на свій блискучий золотавий годинник-

календар із перфорованим шкіряним ремінцем. – Сьогодні третє серпня. Мені треба, щоб ця штука потрапила у книгарні до жовтня. Тобто рукопис мені потрібен до тридцять першого серпня.

– Я не встигну, – сказав Мейкон.

Він і сам дивувався, як йому вистачає сил продовжувати цю розмову.

– Тридцять перше серпня, Мейконе. Ще ж цілих чотири тижні.

– Цього не досить, – відповів Мейкон.

– Не досить? – сказав Джуліан. – Ну добре, тоді середина вересня. Це добряче сплутає мої плани, але я можу дати тобі час до середини вересня. Що скажеш?

– Не знаю, – відповів Мейкон.

Він сам дивувався з того, наскільки байдуже звучить його голос. Почувався відстороненим від себе самого. Джуліан, мабуть, теж це відчув, бо після ще однієї паузи сказав:

– Агов, друже, з тобою все гаразд?

– Усе гаразд, – відповів Мейкон.

– Знаю, що тобі багато через що довелося пройти...

– Усе гаразд! Усе нормально! Що зі мною може бути не так? Усе, що мені потрібно, – це час для того, аби впорядкувати матеріал. Я здам рукопис до п'ятнадцятого вересня. Можливо, раніше. Так, дуже вірогідно, що раніше. Може, до кінця серпня. Добре?

Потім він поклав слухавку.

* * *

Але у нього в кабінеті було тьмяно і тісно, і звідти йшов солонуватий в'язкий запах розумового напруження. Він увійшов туди і відчув, що робота для нього непосильна, ніби хаос нарешті переміг. Мейкон розвернувся і вийшов знову.

Може, він не міг упорядкувати путівник, але впорядкування хатніх справ – це геть інша річ. У цьому процесі було щось заспокійливе – чи навіть більше: він давав відчуття захищеності від небезпеки. Протягом наступного тижня чи близько того він ходив будинком, запроваджуючи нові системи. Він улаштував генеральне прибирання у всіх кухонних шафах і повіятував усі ті липкі запилюжені пляшечки, які Сара не відкривала роками. Підключив пилосос до стофутового подовжувача, призначеного для газонокосарки. Вийшов у двір і сапав, обрізав, підпилював, підстригав – позбувався зайвого, як він це називав. Досі садівництвом займалася Сара, і деякі його сторони виявилися для нього несподіванкою. Один різновид бур'яну вибухав купою насіння, що розліталася на всі боки, щойно він до нього торкався, і

вигравало таким чином останню битву, натомість інші піддавалися дуже легко – занадто легко, ламаючись так, що їхнє коріння лишалося в землі. Така чіпкість! Такі геніальні механізми виживання! Чому люди так не можуть?

Він натягнув шворку для білизни через весь підвал, щоб не треба було користуватися сушаркою. Сушарки жадливо марнують енергію. Потім він від'єднав від сушарки широкий гнучкий шланг і навчив кицьку залазити туди крізь порожню раму, куди шланг виходив. Тепер котячий лоток був не потрібен. Кілька разів на день кицька безшумно вистрибувала на раковину, ставала на свої довгі жилаві задні лапи і вилазила через вікно.

Шкода, що Едвард не міг робити так само. Мейкон терпіти не міг вигулювати його; Едварда ніколи не вчили команді «Поруч!», тож він вічно заплутував господареві ноги поводом. Ох, із собаками так багато клопоту. А ще вони ідять мов слони: мішок корму для Едварда доводилося везти із супермаркету на візку до автівки, а потім вдома витягати з багажника і волочити крутими сходами до комірчини. Але принаймні для останнього Мейкон знайшов рішення. Біля підніжжя старого вугільного жолоба у підвалі він поставив старий сміттевий кошик із квадратним вирізом на дні. Потім він висипав вміст мішка з кормом до кошика, який таким чарівним чином перетворився на безперервну годівничку, як у кицьки. Наступного разу, коли він купував корм, залишалося лише під'їхати до іншого боку будинку і засипати його у жолоб.

Єдина проблема полягала в тому, що Едвард, виявляється, боявся підвалу. Щоранку він підходив до комірчини, біля якої його раніше годували, сідав, зігнувши товстенькі лапки, і скавчав. Мейконові доводилося нести його сходами до підвалу, трохи погойдуючись від того, що Едвард намагався вирватися з рук. Оскільки весь план мав на меті звільнити спину Мейкона від зайвого перенесення вантажів, він розумів: щось пішло не так. Однак продовжував спроби.

Також із думкою про свою спину він прив'язав кошик для прання до старого скейта Ітана і поклав мішок на шнурку вниз жолоба для білизни, причепивши його до кінця мотузки. Тож йому не доводилося нести прання вниз чи вгору сходами чи навіть через підвал. Але часом, коли він наполегливо підтягував кошик на колесах від шворки для білизни до жолоба, складаючи чисті простирадла до мішка, біжучи нагору, щоб розвісити їх на довгій товстій шворці, Мейкон відчував докір сумління. Чи можливо було, що він у певному сенсі робив дурницю?

Ну, все дурниця, якщо дуже занурюватись у суть.

Певно, вся околиця уже знала, що Сара пішла від нього. Люди почали дзвонити по буднях і запрошувати його повечеряти з ними. Мейкон спочатку подумав, що вони мають на увазі один із тих заходів, коли кожен приносить з собою якусь страву, і якщо пощастить, то разом виходить повноцінний обід. Він прийшов до Боба і Сью Карні з мискою макаронів із сиром. Оскільки Сью подавала спагеті, він відчув, що йому не так уже і пощастило. Вона поставила його макарони на іншому краю стола, і їх ніхто не їв, окрім трирічної Делілі. Утім, вона кілька разів брала добавку.

Мейкон не сподівався побачити за столом дітей. Він зрозумів, що тепер став для сусідів кимось іншим. Таким собі дядьком-холостяком, якому, як

вважали, потрібно час від часу давати можливість поглянути на родинне життя. Але насправді він ніколи не полюбляв спілкуватися з чужими дітьми. І будь-які зібрання людей навіювали йому сум. Фізичний контакт з людьми, які не були його родичами, – рука в нього на плечі, дотик долоні до його рукава – змушував його хотіти сховатися, мов равлик у мушлю.

– Мейконе, знаєте, – сказала Сью Карні, тягнучись через стіл, щоб погладити його по зап'ястю, – можете заходити до нас коли заманеться. Не чекайте на особливе запрошення.

– Це дуже мило з вашого боку, Сью, – відповів він. Йому було цікаво, чому шкіра чужої людини видається йому такою нереальною – майже восковою, ніби між ним і цією людиною була невидима додаткова плівка. За першої ж нагоди він відсмикнув руку.

– Якби ти міг жити так, як тобі хочеться, – одного разу сказала йому Сара, – певно, ти б оселився на безлюдному острові без інших людських істот.

– Чому це? Неправда, – відповів він. – Я б узяв із собою тебе, і Ітана, і свою сестру, і братів...

– Але жодних людей. Тобто випадкових людей, з якими ти не знайомий.

– Ну, у цьому сенсі, мабуть, ні, – відповів він. – А ти?

Але він знав, що вона б хотіла бачити інших людей – тоді. До того, як помер Ітан. Вона завжди була товариська. У вільний час вона залюбки прогулювалася торговельним центром – в уявленні Мейкона це було пекло, адже об його плечі увесь час терлися плечима всі ці незнайомці. Сара вважала, що натовп – це весело. Вона полюбляла знайомитися з новими людьми. Обожнявала вечірки, навіть коктейльні. Треба бути психом, щоб любити коктейльні вечірки, вважав Мейкон, – він ніяковів, коли вона його туди тягнула, і почувався винним, якщо якимось чином вклучався в розмову хоч якоїсь глибини. «Спілкуйся. Спілкуйся», – шипіла Сара, проходячи повз нього зі своїм напоєм.

За минулий рік усе змінилося. Сарі більше не подобався натовп. Вона не наближалася до торговельних центрів, не змушувала його ходити на вечірки. Вони ходили лише на тихі вечери у невеличких компаніях, і вона жодного разу не запросила гостей до себе на вечерю після смерті Ітана. Одного разу Мейкон запитав її, чи не час їм запросити Смітів і Міллардів, які так часто приймали їх у себе.

Сара відповіла: «Так, маеш рацію. Треба найближчим часом запросити». Але далі слів справа не пішла.

Вони познайомилися на вечірці. Їм було по сімнадцять років. Це був один із тих заходів, які організовують спеціально для того, щоб усі перезнайомилися, і там були учні з їхніх двох шкіл. Навіть у тому віці Мейкон не любив вечірки, але він таємно прагнув закохатися, тож наважився прийти, але потім стояв у куточку, вдавав байдужість (він сподівався, що успішно) і попивав імбирне пиво. То був 1958 рік. Решта світу носила розстібнуті сорочки, але Мейкон був вбраний у чорний светр з високим

коміром, чорні брюки і сандалі. (Він саме перебував на тому етапі, коли юнаки пишуть вірші.) А Сара, енергійна дівчина з неслухняними рудувато-каштановими кучерями, круглим лицем, великими синіми очима і пухкою нижньою губою, була вбрана у щось рожеве, пригадав він, і від цього її шкіра ніби сяjala. Навколо неї товпилися захоплені хлопці. Вона була невисока і мала охайну фігуру, і було щось визивне у тому, як вона схрестила на грудях маленькі засмаглі руки, ніби вирішила, що цей натовп баскетбольних і футбольних зірок не зможе її нічим здивувати. Мейкон здався одразу. Ні, навіть не так: він навіть не думав про неї, ані секунди, а дивився далі від неї, на більш доступних дівчат. Тож робити перший крок довелося Сарі. Вона підійшла до нього і запитала, чому він поводитьсь так зверхньо.

– Зверхньо! – сказав він. – Та ні, я не зверхній.

– Але в тебе такий вигляд.

– Ні. Мені просто... нудно, – відповів він їй.

– То що, потанцюємо чи ні?

Вони потанцювали. Він був настільки не готовий до цього, що решта вечора пронеслася перед очима мов вихор. Він зміг насолодитися лише потім, вдома, коли зумів трохи заспокоїтися і все обміркувати. І внаслідок міркувань він дійшов висновку, що якби не виглядав зверхньо, вона б ніколи його не помітила. Він був там єдиним хлопцем, який не ганявся за нею. Отже, треба було мати мудрість не ганятися за нею і надалі, не здаватися надто зацікавленим, не виявляти своїх почуттів. Із Сарою потрібно було триматися гідно, відчував він.

Але Бог свідок, це було нелегко. Мейкон мешкав зі своїми дідусем та бабусею, які вважали, що до вісімнадцяти років не можна отримувати водійські права. (Байдуже, що штат Меріленд вважав інакше.) Тож дідусь Лірі возив Мейкона і Сару на побачення. У нього був довгий чорний «б'юік» із сірим оксамитовим заднім сидінням, на якому Мейкон сидів сам, бо дідусь вважав, що їм не годиться сидіти там удвох.

– Я не ваш найманий водій, – сказав він, – і до того ж задне сидіння має певні конотації.

(Значна частина юності Мейкона минула під знаком необхідності зважати на конотації.) Отож, Мейкон сидів сам позаду, а Сара сиділа на передньому сидінні поряд із дідусем Лірі. Хмара її волосся, яку було видно у світлі зустрічних фар, нагадувала Мейкону кущ бруслини. Він нахилився вперед, прокашлювався і запитував:

– Е-е-е, а ти вже дописала курсову?

Сара перепитувала:

– Перепрошую?

– Курсову, – казав їй дідусь Лірі. – Юнак хоче знати, чи ви її вже дописали.

- А, так. Уже дописала.

- Дописала, - переказував дідусь Лірі Мейконові.

- Дідусю, у мене є вуха.

- А ви не хочете вийти і пройтися? Бо я не мушу терпіти твоє фиркання. Я міг би зараз бути вдома зі своєю любов'ю родинною, а не кататися темними вулицями.

- Вибач, дідусю.

Єдиною Мейконовою надією була тиша. Він опирався на спинку сидіння, непорушний і відсторонений, знаючи, що коли Сара на нього гляне, то побачить лише відблиск білявого волосся і порожнє лице - решту ховає темрява, бо чорний светр зливається з тінню. Це спрацювало.

- Про що ти весь час думаєш? - сказала вона йому на вухо, коли вони тинялися навколо її шкільного спортзалу. Він лише підняв кутик вуст, немов на знак цікавості, але не відповів.

Усе не дуже змінилося, коли він отримав водійські права. Не змінилося і тоді, коли він поїхав навчатися в коледжі, хоча й перестав носити светра з високим коміром і перетворився на типового студента Принстону - рішучого, вбраного зазвичай у білу сорочку і брюки кольору хакі. Далеко від Сари він відчував постійну порожнечу, але у своїх листах писав лише про навчання. Сара, яка лишилася вдома в Гаучері, писала йому: «Невже ти анітрохи за мною не скучаєш? Я не можу піти в жодне з місць, де ми бували разом, бо боюся, що побачу, як ти так загадково стоїш на іншому боці кімнати». Вона підписувала свої листи «люблю тебе», а він свої - «щиро твій». Уночі йому снилося, що вона лежить поруч із ним, її кучері шарудять об його подушку, хоча найбільше, що вони робили у реальному житті, - це довго цілувалися. Він не був певний, щиро кажучи, що зможе ще довго витримати... як тоді казали? Тримати голову холодною. Часом він був майже злий на Сару. Відчував, що його поставили у фальшиве становище. Він був змушений носити маску байдужості, якщо хотів, аби вона його любила. Ох, від чоловіків так багато очікують!

Вона писала, що не зустрічається ні з ким іншим. Мейкон теж не зустрічався, але, звісно, він про це не писав. Улітку він приїхав додому і працював на фабриці свого дідуся. Сара працювала над своєю засмагою біля найближчого басейну. Коли минула половина літа, вона якось сказала, що цікаво, чому він ніколи не просив її з ним переспати. Мейкон обміркував це і спокійно відповів, що він, власне, хотів би попросити її зараз. Вони пішли до будинку її батьків; самі батьки в той час відпочивали у Регоботі. Вони піднялися сходами до її маленької спальні, наповненої білим мереживом, гарячим сонячним світлом і запахом свіжої фарби.

- А ти прихопив цю штуку? - запитала Сара, і Мейкон, який не хотів зізнаватися, що не знає, як ця штука виглядає, проревів:

- Ні, не прихопив. За кого ти мене маєш? - Безглузде питання, якщо подумати, але Сара зрозуміла це так, що він шокований її прямолінійністю.

– Ну вибач, що я жива! – крикнула вона і побігла сходами донизу і далі геть із будинку.

Йому знадобилося пів години, щоб знайти її, і ще довше – щоб вона перестала плакати. Серйозно, сказав він їй, він думав лише про її благополуччя: з його досвіду, ці штуки геть не такі безпечні. Він намагався говорити переконливо і вдавати, що не піддається хвилинним пристрастям. Він запропонував проконсультуватися з його знайомим лікарем – випадково це виявився той самий лікар, який вилікував «жіночу хворобу» його бабусі. Сара витерла сльози і позичила у Мейкона ручку, щоб записати прізвище лікаря на обгортці від жуйки. Але чи лікар не відмовить їй, запитала вона. Чи не скаже він, що вони мають бути принаймні заручені? Ну гаразд, відповів Мейкон, вони заручаться. Сара сказала, що це було б чудово.

Вони були заручені три роки, аж до закінчення коледжу. Дідусь Лірі вважав, що одруження потрібно відкласти ще далі, доки Мейкон міцно стане на ноги і матиме стабільну роботу, але оскільки його місцем роботи мала бути «Лірі Металз», фабрика з виготовлення кришечок для безалкогольних напоїв, Мейкон не міг змусити себе зосередитися на цьому навіть ненадовго. До того ж його біганина до і зі спальні Сари у ті дні, коли її мати була у «Червоному Хресті», уже викликала підозру.

Тож вони одружилися тієї весни, коли завершили навчання у коледжах, і Мейкон почав працювати на фабриці, а Сара – викладати англійську у приватній школі. Це було за сім років до народження Ітана. До того часу Сара вже не вважала Мейкона загадковим. Коли він мовчав, це її, схоже, дратувало. Мейкон відчував це, але не міг нічого вдіяти. Якимось дивним чином він зрісся з тією своєю маскою байдужості, яку одягнув тоді, коли вони зустрілися. Немов справдилося старе застереження його бабусі: не коси очі, бо можуть так і лишитися. Як він не намагався змінити свою манеру поведінки, Сара продовжувала поводитися з ним так, ніби він мав неприродньо холодну голову, був менш темпераментним, ніж вона сама, і не здатним на такі сильні почуття.

Одного разу він натрапив на тест, який вона заповнювала у якомусь жіночому журналі, – щось на кшталт «Наскільки щасливий ваш шлюб?», – і там, де було написано «Я думаю, що люблю чоловіка/дружину більше, ніж він/вона мене», Сара обвела «Так». Найнеприємніше було те, що після того як Мейкон автоматично пхикнув на знак заперечення, він замислився, чи може бути, що це дійсно правда. Якимось чином його роль, яку він грав, сягнула аж до глибин душі. Навіть на вигляд він був досить холодним, і якщо не враховувати сина (який був легкою дитиною, легкою; та і взагалі, ставлення до дитини нічого не доводить), то в житті не було жодної людини, через утрату якої він би міг страждати.

Коли він подумав про це тепер, то з полегкістю відчув, що за Сарою він таки сумував. Але потім це полегшення теж здалося йому виявом безсердечності, і він застогнав, похитав головою і почав рвати на собі волосся.

* * *

Якась жінка зателефонувала і запитала:

– Це Мейкон? – Він одразу зрозумів, що це не Сара. У Сари голос був тихий і хрипкий, а цей звучав грубувато, впевнено, з металевими нотками. – Це Мюріель, – назвалася жінка.

– Мюріель, – повторив він.

– Мюріель Прітчетт.

– А-а, точно, – сказав він, хоча і досі гадки не мав, хто вона така.

– Із ветклініки, – нагадувала вона. – Я ще гарно порозумілася з вашим собакою.

– А-а, з ветеринарної!

Тепер він щось туманно пригадав. Згадав, як вона називала своє ім'я, особливо чітко вимовляючи своїми темними губами наголошений «у» і «п».

– Просто хотіла поцікавитися, як там Едвард.

Мейкон глянув на Едварда. Вони обидва перебували в кабінеті, де Мейкон спромігся надрукувати пів сторінки. Едвард лежав на животі, витягнувши лапки назад, – коротенькі товсті лапки, схожі на лапки лонг-айлендської качки.

– Судячи з вигляду, з ним усе гаразд, – відповів Мейкон.

– Я мала на увазі, чи він кусається?

– Ну, останнім часом ні, але у нього виник інший симптом. Він сердиться, якщо я йду з будинку. Починає гавкати і шкірити зуби.

– Я досі вважаю, що йому потрібна дресура.

– Ой, йому уже чотири з половиною роки, і я гадаю...

– Це не забагато! Я могла б упоратися за геть короткий час. Знаєте, я могла би просто якось заїхати до вас, щоб обговорити це. Ми могли б випити чогось і побалакати про те, які проблеми з ним виникають.

– Ну, насправді, я не думаю...

– Чи ви могли б заїхати до мене. Я могла би пригостити вас вечерю.

Мейкон замислився, чим допоможе Едварду те, що його потягнуть додому до якоїсь незнайомки.

– Мейконе? Що скажете? – запитала вона.

– Ой, ну, е-е-е... думаю, на цьому етапі я постараюся впоратися сам.

– Так, я можу це зрозуміти, – сказала вона. – Повірте, я і сама через це проходила. Отож, я просто почекаю, доки ви зі мною зв'яжетеся. У вас же є моя візитівка, так?

Мейкон сказав, що так, хоча гадки не мав, де вона поділася.

– Не хочу вам нав'язуватися! – сказала вона.

– Та ні, все нормально... – відповів Мейкон. Потім повісив слухавку і повернувся до роботи над путівником.

Він досі не просунувся далі передмови, а вже був кінець серпня. Як встигнути до дедлайну? Спинка стільця дуже незручно впиралася йому в спину. Літера «с» западала. Машинка вимовляла розбірливі слова. «Неповторно», – промовляла вона. Коли він друкував, клавіші видавали звук, що був точнісінько як слово «неповторно», вимовлене голосом Сари. «Ти у своїй неповторній манері...» – казала вона йому. Він рвучко похитав головою. «Загалом іжа в Англії не настільки велика проблема, як у інших зарубіжних країнах. Добрі варені овочі, страви з білим соусом, пудинг на десерт... Не знаю, чому деякі мандрівники скаржаться на англійську кухню».

* * *

У вересні він вирішив змінити свою систему одягатися. Подумав, що коли ходити вдома у спортивних костюмах – тих, що без замків, аби нічого не муляло і не обмежувало рухи – можна перебути від одного прийому душу до іншого не перевдягаючись. Спортивний костюм став йому і за піжаму, і за денний одяг.

Таких костюмів у нього було кілька, сірого кольору середньої насиченості. Першої ж ночі, коли він одягнув спортивний костюм замість піжами, йому сподобалося те, що він м'який і зручний і що наступного ранку не треба перевдягатися. Власне, йому спало на думку, що так само можна ходити два дні у тому самому костюмі; митися через день. Скільки енергії можна зекономити! Зранку йому потрібно було лише поголитися. Може, варто запускати бороду?

Однак уже в обід другого дня він почав сумувати. Він сидів за машинкою і щось змусило його зауважити власну поставу – згорблену та неохайну. Він подумав, що це через спортивний костюм. Він встав і підійшов до дзеркала на повен зріст у передпокої. Відображення нагадало йому про пацієнтів психлікарні. Можливо, проблема частково полягала в його взутті – звичайних туфлях з чорними шнурівками, які пасували до більш ділового одягу. Може, йому варто придбати кросівки? Але він терпіти не міг, коли перехожі думають, ніби він вийшов на пробіжку. Також він помітив, що без ремня дозволяв животу випинатися. Випростався. Того вечора був саме час прати перший спортивний костюм, у гарячій воді, щоб він трохи збігся і не висів мішком.

Зранку стало ще гірше. Вночі було жарко, тож він прокинувся спітнілий і злий. Йому не хотілося навіть думати про попкорн на сніданок. Він виправ простирадла, а потім, коли саме розвішував їх, раптом завмер, похиливши

голову і приклавши обидва зап'ястя до шворки так, ніби вони були туди прибиті.

– Зберися, – наказав він собі. Його голос прозвучав хрипко, ніби він втратив уміння говорити.

Це був день, коли він ходив за продуктами, – вівторок, коли у супермаркеті було найменше інших людських істот. Але чомусь він не міг змусити себе зібратися і вирушити. Його жахав записник і ті три розграфлені зошити, з якими він ходив за покупками. (В одному була інформація з «Вісника споживача» – наприклад, найкращі марки хліба були записані під літерою «Х». У другому він записував ціни, а у третьому складав купони на знижки.) Увесь час доводилося зупинятися і продивлятися їх, бурмотіти собі під ніс і порівнювати ціни на товари місцевого виробництва і ціни на товари великих компаній зі знижками. Ох, це все було так складно. Навіщо завдавати собі клопоту? Взагалі, навіщо щось їсти?

З іншого боку, треба було купити молоко. І собачий корм для Едварда майже закінчився, і котячий корм для Гелен закінчився зовсім.

І тоді Мейкон зробив те, чого не робив ніколи раніше. Він зателефонував до «Маркет Баскет» – невеличкої дорогої крамнички, де була доставка. І замовив не лише те, що було потрібно негайно. Ні, він перелічив увесь список покупок на тиждень.

– Підвезти ваші покупки до парадного входу до будинку чи до чорного? – запитала операторка своїм дзвінким голосом.

– До чорного, – сказав Мейкон. – Хоча ні, зачекайте. Усе, що швидко псується, привезіть до чорного, але поставте собачий корм поряд з вугільним жолобом.

– «Вугільний жолоб», – повторила операторка, явно записуючи.

– Вугільний жолоб із боку будинку. Але котячий корм не туди, його до чорного входу поряд із тим, що швидко псується.

– Так, заждіть...

– А те, що йде нагору, – до парадного входу.

– Нагору?

– Зубна паста, мило, собаче печиво...

– Ви ж ніби казали, що собаче печиво треба поставити біля вугільного жолоба?

– Та не собаче печиво, а собачий корм! Це корм засипається до жолоба, трясця!

– Так, послухайте, – сказала операторка, – немає жодної необхідності хамити.

- Ну, перепрошую, - відповів Мейкон, - але я ж прошу зовсім небагато: одну невеличку коробочку печива «Мілкбоун», щоб можна було поставити її нагорі біля мого ліжка. Якщо я даю Едварду свій попкорн із маслом, то потім у нього нетравлення шлунку. Так то я був би не проти, не те щоб мені для нього шкода або що, але він чутливий до жирів, а я живу сам, тож мені доведеться прибирати, якщо його знудить. Більше нема кому, я сам-один, зовсім один, схоже, що всі інші... втекли від мене, не знаю, я їх втратив, я лишився стояти тут і повторювати: «Де ж вони? Де всі? Що я такого жахливого вчинив?»

Його голос почав зриватися, і він поклав слухавку. Він стояв над телефоном і тер чоло. Він назвався? Чи ні? Не міг згадати. Будь ласка, будь ласка, хай вони не дізнаються, хто він.

Він зовсім розкис, це було очевидно. Потрібно зібратися. По-перше, зняти спортивний костюм, це проклятий одяг. Він рвучко плеснув у долоні, а тоді піднявся сходами. У ванній він скинув костюм і кинув його у ванну. Вчорашній висів на шворці для шторки, досі вологий. До вечора він ніяк не висохне. Як він помилився! Він почувався дурнем. Лише тонесенька межа, з волосину завтовшки, відділяла його від перетворення на одне з тих жалюгідних створінь, яких можна час від часу побачити на волі: немиті, неголені, незграбні, вони розмовляють самі із собою, вештаючись у своїх формених балахонах.

Уже переодягнувшись в охайну білу сорочку і брюки кольору хакі, він узяв мокрий спортивний костюм і відніс його до підвалу. Принаймні з нього вийде добра зимова піжама. Він поклав костюм до сушарки, виставив шланг у вікно і поставив таймер. Краще витратити трохи енергії, ніж впасти у відчай через мокрий спортивний костюм.

На початку сходів до підвалу скавулів Едвард. Він був голодний, але не насмілювався спуститися сам. Коли він запримітив Мейкона, то ліг на підлогу, поклавши ніс на найвищу сходинку, і подивися на господаря сповненим надії поглядом.

- От боягуз, - сказав йому Мейкон.

Він схопив Едварда обіруч і розвернувся, щоб знову спускатися донизу. Едвард почав цокотіти зубами - звук був схожий на стукіт рису об чашку. Мейкону раптом спало на думку, що Едвард може знати щось таке, чого не знає він. Привиди у цьому підвалі живуть чи що? Минуло вже кілька тижнів, а пес досі так боявся, що часом, коли Мейкон садовив його біля їжі, він просто стояв непорушно і пудив на підлогу, навіть не піднявши лапу.

- Едварде, не будь дурнем, - сказав йому Мейкон.

І тієї ж миті потойбічне виття долинуло з... Звідки? Здавалося, що із самого повітря підвалу. Воно тривало і ставало гучнішим. Едвард, який, певно, чекав цього вже давно, почав вириватися, б'ючи своїми товстими задніми лапками з гострими пазурами Мейконові по діафрагмі. Тому перехопило подих. Едвард різко вдарився об стіну вологих спальних мішків, що висіли на шворці, відштовхнувся і стукнувся Мейконові об середину живота. Мейкон потрапив ногою у кошик на колесах і відчув, що опора вислизає з-під ніг. Він провалився в порожнечу.

Отявився, лежачи на спині на холодній бетонній долівці з підібганою під себе лівою ногою. Звук, через який усе це трапилося, завмер на частку секунди, а потім залунав знову. Тепер було очевидно, що він ішов з вихлопного шлангу сушарки.

– Трясця, – сказав Мейкон Едвардові, який лежав поверх нього і важко сопів. – Ти теж думав, що та дурна кішка мала б побачити, що сушарка працює?

Тепер він зрозумів, як це могло відбуватися. Вона намагалася залізти знадвору, назустріч їй ішов струмінь повітря, але вона все одно вперто лізла в шланг. Він уявив, як її очі зіщулюються, як натиск наповненого ворсинками повітря притискає вуха до голови. Вона нявчала і сердилася, але все одно лізла до своєї мети. Оце наполегливість!

Мейкон струсив із себе Едварда і перевернувся на живіт. Навіть такий незначний рух завдав йому нестерпного болю. Він відчув, як до горла підступає нудота, але просунувся ще трохи, тягнучи ногу за собою. Стиснувши зуби, дотягнувся до сушарки і відкрив люк. Спортивний костюм усередині повільно перестав обертатися. Кицька перестала вити. Мейкон бачив, як її незграбна фігура повільно відсувається назад по шлангу. Тієї ж миті, коли вона дійшла до виходу, весь шланг впав з вікна у раковину для прання, але Гелен не впала разом з ним. Він сподівався, що з кицькою все гаразд. Він дивився у вікно, аж доки вона пробігла повз із лише трохи скуйовдженою шерстю. Потім видихнув і почав повільну важку подорож сходами, щоб викликати допомогу.

Розділ 5

– Ох, я падав, помилявся, – співала сестра Мейкона на кухні. – Був немудрий і грішив...

У неї було тремтяче сопрано, що звучало як голос старої жінки, хоча вона була молодша за Мейкона. Такий голос можна було уявити в церкві, одній з тих церков, де жінки досі носять пласкі солом'яні капелюхи.

Я лише прочанин,

Що вирушив до раю.

Мейкон лежав на тахті на веранді будинку бабусі і дідуса. Його нога з гіпсом від підйому стопи до середини стегна не стільки боліла, скільки здавалася неіснуючою. Було якесь постійне тупе ватяне оніміння, через яке йому хотілося ушипнути себе за гомілку. Не те щоб він дійсно міг це зробити, звісно. Він був відокремлений від себе самого. Найсильніший удар відчувався, ніби стукіт у стіну із сусідньої кімнати.

А втім, він був у певному сенсі задоволений. Він лежав, слухав, як сестра готує сніданок, і ліниво чувачи кицьку, яка вмостилася на ковдрах.

– Крізь жалі й випробування, – весело наспівувала Роуз, – крізь усі жертви і біду... – Коли вона поставить каву, то допоможе йому пройти через вітальню до ванної на першому поверсі. Йому досі важко було пересуватися, особливо по гладенькій підлозі. Тепер він чудувався усім тим людям на милицях, яких раніше сприймав як належне. Вони здавалися йому подібними до болотяних птахів на довгих ногах, які надзвичайно вправно підстрибували і елегантно поверталися у різні боки. Як їм це вдавалося?

Його власні милиці, такі нові, що на гумових наконечниках внизу ще не було подряпин, стояли прислонені до стіни. Банний халат висів на стільці. Під вікном стояв складаний картковий столик з фанерною кришкою під дерево і хиткими ніжками. Його дідусь і бабуся померли багато років тому, але стіл досі лишався розкладеним, ніби для однієї з їхніх вічних партій у бридж. Мейкон знав, що знизу на кришці була жовта наліпка з написом «Компанія "Атлас"» і вигравіруваним зображенням шести надміру отрядних серйозних чоловіків у костюмах з високими комірцями, що стояли на дошці, яка лежала поверх такого самого столу. «Оманливо тендітні меблі» – було зазначено у підписі. Ця фраза асоціювалася у Мейкона з бабуся: вона теж мала оманливо тендітний вигляд. У дитинстві, лежачи на веранді, він спостерігав за її тонкими ногами, на яких кісточки виступали, мов дверні ручки. Її масивні чорні черевики з широкими підборами завжди стояли паралельно на відстані фута один від одного і ніколи не тупцями і не тремтіли.

Він почув, як нагорі брат Портер свистів у такт пісні Роуз. Він знав, що це Портер, бо Чарлз ніколи не свистів. Сестра зазирнула у двері веранди, а Едвард почав визирати з-за неї і сопіти до Мейкона так, ніби сміявся.

– Мейконе? Не спиш? – запитала Роуз.

– Та я уже кілька годин не сплю, – відповів він їй, бо було в ній щось невловиме, що спонукало її братів говорити ображеним жалібним голосом щоразу, коли вона звертала на них увагу. Вона була гарна стриманою суворою красою, а її світло-русяві коси були скромно закручені ззаду над шиєю, аби не заважали. Фігура у неї була як у молоденької дівчини, але одяг закритий, як у старій діві.

Вона допомогла йому одягнути халат і підвестися. От тепер його нога дійсно заболіла. Схоже, біль залежав від сили тяжіння. Він пульсував і повільно спускався донизу по всій довжині кістки. З одного боку Мейкона підтримувала Роуз, з іншого він опирався на милицю, і таким чином він вийшов з веранди і покульгав через вітальню повз старі вигадливі меблі. Пес увесь час ліз під ноги.

– Може, я краще трохи перепочину? – сказав Мейкон, коли вони проходили повз канапу.

– Ще трошечки.

Вони зайшли до передпокою. Роуз відчинила двері ванної і допомогла йому зайти.

– Покличеш мене, коли будеш готовий, – сказала вона, зачиняючи за ним двері. Мейкон оперся на раковину.

За сніданком Портер був веселий і говіркий, натомість усі інші іли мовчки. Портер мав найкращий вигляд з-поміж усіх Лірі – він був міцнішої статури, ніж Мейкон, а його волосся мало яскравіший білявий відтінок. Він випромінював жвавість і рішучість, яких бракувало його братам.

– Купа роботи сьогодні, – сказав він, прожувавши. – Та зустріч з Геррін, співбесіда на колишнє місце Дейва, Кейтс з Атланти прилітає...

Чарлз лише сьорбнув кави. Портер був уже одягнений, а Чарлз іще досі сидів у піжамі. Це був симпатичний м'який чоловік, який, здавалося, ніколи не рухався. Хай би коли ви на нього глянули, він непорушно дивився на вас сумними очима, трохи косячись донизу і вбік.

Роуз принесла з плити кавник.

– Цієї ночі Едвард двічі будив мене і просився на двір, – сказала вона. – Думаєш, у нього якісь проблеми з нирками?

– Він просто звикає, – відповів Мейкон. – До змін. Цікаво, звідки він знає, що не треба будити мене.

– Може, варто придумати якусь систему? – сказав Портер. – Якісь круглі дверцята для тваринок або що.

– Едвард трохи завеликий для таких дверцят, – заперечив Мейкон.

– До того ж, – додала Роуз, – двір не огорожений. Не можна випускати його бігати самому, якщо навкруги нема огорожі.

– Тоді лоток, – запропонував Портер.

– Лоток! Для пса?

– Чому ні? Якщо він буде достатньо великий.

Мейкон сказав:

– Скористайтесь ванною. Тією, що в підвалі. Туди все одно ніхто вже давно не ходить.

– Але хто її чиститиме?

– Точно.

Усі подивилися вниз на Едварда, який лежав біля ніг Роуз. Він теж окинув їх поглядом.

– Як узагалі так вийшло, що ти його завів? – запитав Портер у Мейкона.

– Це був пес Ітана.

– А-а, розумію, – сказав Портер і тихо кашлянув. – Тварини! – сказав він бадьоро. – Цікаво, що вони про нас думають? Ну, тобто ми такі повертаємось

із крамниці з дивовижною ношею – куркою, свининою, половиною корови. Ми йдемо з дому о дев'ятій і повертаємось о десятій, явно спіймавши ціле стадо дичини. Вони, певно, думають, що ми найвправніші мисливці на Землі!

Мейкон оперся на спинку стільця, тримаючи кухоль із кавою обіруч. Сонце нагрівало обідній стіл, на кухні пахло тостами. Йому стало цікаво, а чи не міг він якимось непрямим підсвідомим чином навмисне спричинити свій перелом – кожен крок вів до такого випадку, – просто щоб нарешті опинитися у безпеці поряд з людьми, що були в його житті з дитинства.

* * *

Чарлз і Портер пішли на фабрику, а Роуз піднялася нагору і заходилася пилососити. Мейкон, який мав друкувати свій путівник, дістався назад на веранду і впав на тахту. Після приїзду додому він забавато спав. Бажання спати було мов велике чорне ядро, яке каталося всередині його голови і змушувало її важчати і постійно хилитися.

На стіні в глибині вітальні висів портрет чотирьох дітей Лірі: Чарлза, Портера, Мейкона і Роуз, що обсіли одне крісло. Дідусь замовив цей портрет за кілька років до того, як вони переїхали до нього. Тоді вони ще мешкали в Каліфорнії зі своєю матір'ю – легковажною молодю вдовою, чоловік якої загинув на війні. Час від часу вона надсилала їхні фото, але дідусеві Лірі цього було замало. За самою своєю суттю, писав він їй у листах, фотографії брешуть. Вони показують вигляд людини впродовж частки секунди – а не довгих хвилин, упродовж яких ти розглядаєш когось у реальному житті. У такому разі, не погодилася Алісія, хіба картини не брешуть так само? Вони показують години замість хвилин. Вона сказала це не дідусеві Лірі, а художнику, старому каліфорнійцю, що його дідусь Лірі якимось чином знайшов. Якщо художник щось і відповів, то Мейкон не пригадував, що саме.

Зате він пригадував, як позував для портрета, і тепер, коли дивився на нього, то дуже чітко бачив свою матір, яка стояла за позолоченою рамою у рожевому кімоно і спостерігала, як вимальовується зображення, доки сама витирала волосся рушником. У неї були пухнасті короткі ламкі кучері, колір яких вона «трохи відтіняла», за її власним висловом. Її обличчя було того типу, який тепер більше не трапляється, – він не те що вийшов з моди, а взагалі зник. Як жінки так підлаштовують параметри свого тіла під примху часу? Невже більше не лишилося тих круглих підборідь, круглих лобів і прикушених барокових маленьких ротиків, що були такі популярні у сорокових?

Художник явно вважав її дуже привабливою. Він увесь час зупинявся і казав, що шкода, що позує не вона. Алісія беззвучно сміялася і відмахувалася від його слів однією рукою. Мабуть, вона потім сходила з ним на кілька побачень. Вона завжди гарно знаходила спільну мову з чоловіками, і щоразу це були найцікавіші чоловіки у світі, якщо її послухати. Якщо вони були художниками, що ж, вона влаштовувала вечірку і вмовляла всіх своїх друзів купувати їхні картини. Якщо вони пілотували маленькі літаки на вихідних, вона обов'язково і сама йшла на курси льотчиків. Якщо вони займалися політикою, вона стояла на розі вулиць і кидалася до перехожих із благанням підписати петицію. Її діти були ще надто малі, аби хвилюватися щодо самих чоловіків, навіть якщо причини хвилюватися були. Ні, їх непокоїв сам її

ентузіазм. Ентузіазм, який накопчувався на неї хвилями, спричиняючи шалені зміни захоплень, друзів, чоловіків, ідей. Вона завжди заходила надто далеко. Її голос звучав так, ніби може щомиті зірватися. Що швидше вона говорила і що сильніше розгорялися її очі, то більше прикипали до неї поглядами діти, ніби хотіли, аби вона набралася від них постійності і надійності.

– Та що ж це з вами таке? – запитувала вона їх. – Чому ви такі нудні?

І вона лишала їх, щоб побігти до свого товариства. Роуз, ще геть маля, чекала на її повернення в передпокої, смоктала великий палець і гладила старий хутряний палантин, що його Алісія більше не носила.

Часом ентузіазм Алісії перемикався на її дітей – це був досвід, який вибивав їх з колії. Вона водила їх у цирк і купувала їм солодку вату, яку жоден з них не їв із задоволенням. (Їм подобалося мати охайний вигляд.) Забрала їх зі школи і записала ненадовго до якоїсь експериментальної освітньої спільноти, де всі ходили без одягу. Усім чотирьом було холодно, вони почувалися жалюгідно і сиділи рядочком у спільній залі, згорбившись і затиснувши долоні між голими колінами. Вона вбиралася відьмою і йшла з ними на Геловін, і це був найстрашніший Геловін у їхньому житті, бо її заносило, як завжди, і вона реготала, кректіла, чіплялася до перехожих і махала старою мітлою перед самими їхніми обличчями. Вона почала шити собі і Роуз сукні в однаковому стилі, полунично-рожевого кольору з рукавами-ліхтариками, але покинула, коли голка машинки проштрикнула їй палець і вона розплакалася від болю. (Вона вічно травмувалася. Можливо, тому, що завжди так поспішала.) Потім вона перемикалася на щось інше, й інше, й інше. Вона вірила у зміни так, ніби це була релігія. Сумно? Треба знайти нового чоловіка! Кредитори насідають, час платити за оренду, діти хворіють? Треба переїхати до нової квартири! Впродовж одного року вони переїздили так часто, що після школи Мейконові щоразу доводилося якийсь час стояти і думати, куди йому треба йти, перш ніж вирушити додому.

У 1950 році вона вирішила вийти заміж на інженера, який їздив по всьому світі і будував мости.

– Португалія. Панама. Бразилія, – говорила вона дітям. – Нарешті у нас буде нагода побачити планету. – Діти дивилися на неї з кам'яними обличчями. Якщо вони колись і бачили цього чоловіка раніше, то не запам'ятали його. – Хіба ви не тішитесь? – запитала Алісія.

Пізніше – може, це було після того, як вони всі пішли повечеряти разом, – вона сказала, що відправляє їх натомість до Балтимора до дідуса і бабусі.

– Балтимор краще підходить дітям, справді, – сказала вона.

Чи заперечували вони? Мейкон не пам'ятав. Дитинство згадувалося йому у вигляді скляного ковпака, навколо якого дорослі кудись поспішали, щось йому говорили, щось змінювали, а він сам у цей час лишався мовчазним. У будь-якому разі однієї спекотної червневої ночі Алісія посадила їх на літак до Балтимора. Там їх зустріли дідусь і бабуся, двоє худих суворих виразних людей, вбраних у темне. Дітям вони одразу сподобалися.

Після цього вони бачили Алісію лише зрідка. Вона прилітала до міста з повними руками крихких подарунків із тропічних країн. Її яскраві сукні видавалися дітям кричущим несмаком; макіяж у неї був надто яскравий, як у іноземки. Схоже, її діти здавалися їй кумедними – у своїх синіх шкільних формах, з ідеально рівними спинами. «Господи! Ох і нудні ви виросли!» – скрикувала вона, явно забуваючи, що вважала їх нудними завжди. Вона казала, що діти пішли в батька. Вони відчували, що це був не комплімент. (Коли вони запитували, яким був їхній батько, вона скошувала очі вниз до підборіддя і казала: «Ой, Алісіє, подорослішай уже!») Пізніше, коли її сини поодружувалися, вона, певно, бачила у них ще більше цієї подібності, адже час від часу перепрошувала у невісток за те, із чим їм, мабуть, доводиться миритися. Мейкон уявляв її пустотливою казковою феєю, яка іноді вривається в їхнє життя і так само стрімко з нього зникає, лишаючи по собі безвідповідальні ремарки і явно не думаючи про те, що хтось може переказувати їх далі. «Не уявляю, як ти досі з ним живеш», – сказала вона якось Сарі. Сама вона в той час була заміжня вже за четвертим чоловіком, ландшафтним дизайнером з білою цапиною борідкою.

Здавалося, що діти на портреті ніяк з нею не пов'язані. Їм бракувало її блакитних і золотавих відтінків. Їхнє волосся мало попелястий блиск, а очі були сталєво-сірі. Усі вони мали яскраво виражену западинку між носом і верхньою губою. І нізачо у світі Алісія не ходила б з таким настороженим виразом обличчя.

Вони дивилися на глядача, і було видно, що сидіти їм незручно. Двое старших хлопчиків, повненький Чарлз та худіший Портер, вместилися на підлокітниках крісла, в білих сорочках із широкими пласкими розстібнутими комірцями. Роуз і Мейкон розташувалися на сидінні, вбрані в дитячі костюмчики в тон. Здавалося, ніби Роуз сидить у Мейкона на колінах, хоча насправді вона сиділа між його колінами, тож на обличчі Мейкона відобразилася ніяковість від того, що інша людина сидить так незвично близько до нього. Його волосся, так само як у решти, спадало косою прядкою на чоло. Губи були тонкі, майже безбарвні і трохи стиснуті, ніби він затаївся щодо чогось. Цей вираз губ тепер запав Мейконові в душу. Він дивився на них, відводив погляд, знову дивився. Це були губи Ітана. Впродовж дванадцяти років Мейкон вважав Ітана таким собі студентом за обміном, гостем із зовнішнього світу, а тут виявилось, що увесь цей час він був Лірі. Так дивно усвідомити це так пізно.

Він різко сів і потягнувся за штанами, на яких Роуз обрізала ліву штанину до стегна і підшила невеличкими рівними стібками.

* * *

Більше ніхто у світі гадки не мав, де він. Ані Джуліан, ані Сара, ніхто. Мейконові це подобалося. Він розповів про це Роуз.

– Так добре зникнути з радарів, – сказав він їй. – Шкода, що так не може тривати довго.

– Чому не може?

– Ну, розумієш, хтось сюди зателефонує, Сара чи ще хтось...

- Може, просто не брати слухавку?

- Що, просто хай дзвонить?

- А чому ні?

- Що, кожного разу?

- Більшість людей, які мені телефонують, - це сусіди, - відповіла Роуз. - Вони прийдуть сюди, якщо не додзвоняться. І ти ж знаєш хлопців: жоден з них не любить говорити по телефону.

- Це точно, - погодився Мейкон.

Джуліан буде стукати у двері його будинку, щоб відчитати його за пропущений дедлайн. Але йому доведеться здатися. Потім Сара заїде за ополоником абошо, і коли він не відчинить, вона почне розпитувати сусідів, а ті скажуть, що не бачили його вже досить довго. Вона спробує додзвонитися до його родини, і телефон дзвонитиме знову і знову, і тоді вона почне хвилюватися. «Що трапилось? - думатиме вона. - Як я могла лишити його самого?»

Нещодавно Мейкон зауважив, що почав сприймати Сару зі своерідною ворожістю. Перестав за нею сумувати і почав думати, як змусити її каятися. Його здивувала швидкість, з якою відбулася ця зміна. Невже двох десятиліть шлюбу вистачило лише на це? Йому подобалося уявляти, як вона докоряє самій собі. Він постійно придумував, у яких саме виразах вона буде просити пробачення. Востаннє такі думки виникали у нього в дитинстві, коли він мріяв про те, як мати буде ридати на його похороні.

Удень, працюючи за столом у їдальні, він чув телефонний дзвінок і щоразу завмирав на мить, поклавши пальці на клавіатуру машинки. Один дзвінок, два. Три. Роуз заходила до кімнати з баночкою засобу для чищення срібла. Здавалося, що вона навіть не чує дзвінка.

- А раптом це щось термінове? - запитував він.

- Гм... - відповідала Роуз. - Хто б міг телефонувати нам щодо чогось термінового? - І вона діставала столове срібло з буфета і розкладала його на іншому краю стола.

Хтось із родини завжди потребував догляду Роуз. Їхня бабуся була прикута до ліжка багато років, перш ніж померла, а потім дідусь став дуже немічним, а тоді Чарлз, а згодом і Портер зазнали невдачі у шлюбі й повернулися додому. Тож їй було чим заповнити свій час. Чи вона робила так, щоб було, адже, звісно, не було потреби протирати усе срібне столове приладдя щотижня. Сидячи разом з нею в будинку цілий день, Мейкон помітив, як ретельно вона планувала меню, як часто переставляла посуд у шафі, як прасувала навіть шкарпетки братів, спочатку знімаючи хитромудрі пластмасові заціпки, які тримали пари шкарпеток разом у пральній машинці. Мейконові на обід вона готувала як у ресторані і щоразу сервірувала стіл. Викладала на склянні тарілочки мариновані огірки й оливки, які потім

доводилося знову складати в банки. Накладала домашній майонез у маленьку соусницю.

Мейконові було цікаво, чи спадає їй на думку, що вона живе дивним життям – не має ані роботи, ані родини, її утримують брати. Але на якій роботі вона могла б працювати, запитував він себе. Хоча, якщо подумати, то він міг уявити її в ролі такого собі центрального елементу якоїсь старої неповороткої юридичної чи бухгалтерської фірми. Вона б числилася секретаркою, але насправді вела б увесь бізнес і щоранку складала все на робочому столі керівника так, як вважала за потрібне, не даючи нікому ані з начальства, ані з підлеглих пропустити повз увагу жодну дрібницю. Мейкон і сам був би радий працювати з такою. Він пригадав вічний хаос в офісі Джуліана і тамтешню рудоволосу секретарку, яка постійно жувала гумку, і зітхнув. Побільше б таких, як Роуз.

Потім витягнув сторінку з машинки і поклав її надрукованим донизу на стос інших. Він завершив вступ – де було перелічено відмінності діалекту – і розділ з назвою: «У пошуках їжі в Англії». Роуз надіслала їх учора. Це був новий стратегічний хід: надсилати книжку по частинам із цього не відомого нікому місця.

– Тут немає адреси відправника, – сказала Роуз.

– Її там і не повинно бути, – відповів Мейкон. Роуз поважно кивнула. Вона єдина з усієї родини сприймала його путівники як справжнє письменництво. Зберігала по примірнику кожного у шафі у своїй спальні, розставленими за алфавітом відповідно до назв країн.

Після обіду Роуз робила перерву для того, щоб подивитися свою улюблену мильну оперу. Цього Мейкон не розумів. Як вона могла витрачати свій час на такі дурниці? Вона сказала, що це тому, що там є чудова лиходійка.

– Лихих людей і в реальному житті вистачає, – відказав Мейкон.

– Так, але вони не чудові.

– Ну, це точно.

– Розумієш, вона така передбачувана. Ти точно знаєш, кого підозрювати.

Під час перегляду вона розмовляла з персонажами вголос. Мейконові у ідальні було її чути.

– Це не за тобою вона полєе, дороженький, – казала вона. – Ну, чекай-чекай. Ха! – Це був аж ніяк не її звичний спосіб висловлюватись.

Серія переривалася рекламою, але Роуз залишалася сидіти непорушно, мов у трансі. Мейкон тим часом працював над розділом «Намагаючись заснути в Англії», повільно, бо не мав натхнення, тож доводилося себе примушувати.

Коли подзвонили у двері, Роуз не відреагувала. Едвард скаженів, гавкав і шкрябав двері, мчав до Мейкона, а тоді знову до дверей і назад.

- Роуз? - покликав Мейкон. Вона не відповіла. Врешті-решт він устав, узяв свої милиці і пішов до передпокою, ступаючи якомога тихіше.

Ну, це була не Сара. Швидкого погляду крізь занавіску було досить, щоб зрозуміти це. Він відчинив двері і визирнув.

- Прошу? - сказав він.

Це був Гарнер Болт, сусід по його будинку, - миршавий сивий чоловічок, який заробив свої статки на мийних засобах. Коли він побачив Мейкона, кожна лінія на його кмітливому гострому обличчі поповзла вгору.

- Ось ви де! - сказав він. Його було складно розчутити через Едварда, який продовжував відчайдушно гавкати.

- Гарнере, що таке? - запитав Мейкон.

- Ми боялися, що ви померли.

- Справді?

Мейкон спробував схопити Едварда за нашійник, але промахнувся.

- Ми побачили стос газет у вас на газоні, переповнену поштову скриньку і не знали, що й думати.

- Ну, я збирався відправити сестру позабирати те все, - сказав Мейкон. - Я ногу зламав, бачите.

- Як?

- Довга історія.

Він перестав загороджувати двері.

- Ви заходьте, - сказав він Гарнеру.

Гарнер зняв свого картуза, на якому спереду був логотип фарби «Шервін-Вільямс». Його піджак являв собою частину якогось давнього костюма, затертого до блиску і коричневого, а комбінезон на колінах вигорів до білого кольору. Він зайшов до будинку, оминаючи пса, і зачинив за собою двері. Гавкіт Едварда перейшов у скавуління.

- Моя автівка забита вашою поштою, - сказав Гарнер. - Бренда наказала мені відвезти її до вашої сестри і запитати, чи знає вона, як ваші справи. До того ж я пообіцяв вашій подрузі.

- Якій подрузі?

- Пані у бриджах.

- Не знаю я жодної пані у бриджах, - сказав Мейкон. Він узагалі не думав навіть про те, що бриджі існують.

- Я побачив її, коли вона стояла у вас на порозі і дзвонила у дзвінок. Кликala вас на ім'я: «Мейконе? Ви там?» Худенька пані з волоссям. На вигляд років двадцять з гаком чи близько того.

- Ну, гадки не маю, хто це така.

- Мружилася і затіняла очі від сонця.

- Хто ж це міг бути?

- Перечепилася через сходинок на своїх височенних гострих підборах.

- Кінологиня, - сказав Мейкон. - Господи.

- Молоденька, чи не так?

- Я її навіть не знаю!

- Вона обійшла будинок і кликала вас біля чорного входу: «Мейконе? Мейконе?»

- Ми ледве знайомі!

- Це вона розповіла мені про жолоб.

- Жолоб?

- Жолоб у підвалі, він поламаний. Скоро осінь, а він веде до каміну. Такі витрати енергії.

- Ну, так, певно що, - сказав Мейкон.

- Ми подумали, що до вас залізли грабіжники або що.

Мейкон повів гостя до ідальні.

- Ну от бачите, що трапилось, - сказав він. - Я зламав ногу і переїхав до родичів, доки не зможу знову давати собі раду самотійно.

- Але ми не бачили біля вашого будинку швидкої або що.

- Ну, я зателефонував сестрі.

- Ваша сестра лікар?

- Ні, вона просто відвезла мене до лікарні.

- Коли Бренда зламала стегно через поламану сходинок, - сказав Гарнер, - вона викликала швидку.

- Ну, я зателефонував сестрі.

- А Бренда викликала швидку.

Схоже, розмова зайшла у глухий кут.

– Певно, треба мені повідомити пошту, що я там не живу, – нарешті сказав Мейкон. Він сів на стілець.

Гарнер витяг інший стілець і сів на нього, тримаючи картуза в руках.

– Я міг би і далі привозити її вам, – промовив він.

– Ні, я скажу Роуз, щоб повідомила їх. Господи, усі ці рахунки, певно, вже прострочені...

– Та мені неважко привозити.

– Не треба, але все одно дякую.

– Чому б ні?

– Щиро кажучи, – сказав Мейкон, – я не певен, що буду туди повертатися.

Це не спадало йому на думку раніше. Він обережно узяв обидві свої милиці, ніби пару китайських паличок, і поставив їх на підлогу поряд зі стільцем.

– Можливо, я лишуся тут зі своєю родиною, – сказав він.

– І покинете той свій гарненький будиночок?

– Він трохи занадто великий для однієї людини.

Гарнер подивився униз на свій картуз і насупився. Він знову одягнув його на голову, а потім передумав і зняв знову.

– Послухайте, – сказав він. – Ще коли ми з Брендою були нещодавно одружені, ми страшенно сварилися. Страшенно. Терпіти одне одного не могли. Не знаю, як ми лишилися разом.

– Але ми одружені не нещодавно, – зауважив Мейкон, – а вже двадцять років.

– Ми з Брендою не перекинулись жодним словом чималу частину тридцять п'ятого року, – сказав Гарнер. – Від січня до серпня 1935 року. Від Нового року до моєї літньої відпустки. Жодного словечка.

Йому таки вдалося зацікавити Мейкона.

– Що, навіть «передай сіль» чи «відчини вікно»?

– Так, навіть без такого.

– Ну і як же ви давали собі раду з побутом?

– Вона переважно жила у своїй сестри.

– А-а, ну тоді так.

– Того ранку, коли почалася відпустка, я почувався таким нещасним, що ліпше померти. Подумав: «Та що ж це я таке роблю?» Зателефонував до Оушен-Сіті і забронював номер на двох. У ті часи дзвонити на таку велику відстань було тим ще завданнячком, скажу я вам. Усі ці оператори тощо, та і коштувало це немало. Потім я спакував трохи одягу для себе і Бренді і пішов до будинку її сестри. Сестра каже:

– Тобі чого треба? – Вона була з тих людей, які люблять спостерігати за сварками. Я просто пройшов повз неї. Заходжу до вітальні, там сидить Бренда, панчохи зашиває. Відкриваю валізу.

– Дивись сюди. Твій сарафан для того, щоб вечеряти в рибному ресторані, – кажу їй. – Дві пари шортів. Дві кофтинки. Твій купальник. – Вона на мене навіть не глянула. – Твій халат, – кажу. – Та сорочка, – кажу я, – у якій ти ходила під час нашого медового місяця. – Вона робить вигляд, ніби мене нема. – Бренді, – кажу я, – Бренді, мені дев'ятнадцять років, і мені ніколи не буде дев'ятнадцять знову. У мене нема запасного життя. Тобто це мое єдине життя, Бренді, наскільки мені відомо, і я провів величезний його шмат, сидючи на самоті у порожній квартирі, бо був надто гордий, щоб спробувати помиритися, бо боявся, що ти скажеш «ні», але навіть якби ти сказала «ні», це все одно не буде гірше, ніж те, що я маю зараз. Я найсамотніший чоловік у світі, Бренді, тож прошу тебе, поїхали зі мною до Оушен-Сіті.

І Бренда така відкладає своє шиття і каже:

– Ну, раз ти просиш, але, схоже, ти забув мого капелюха. – І ми вирушили.

Він гордо випростався на стільці.

– Ну, – сказав він.

– Ну? – перепитав Мейкон.

– Ну, ви мене зрозуміли.

– Щодо чого саме?

– Ви маєте показати їй, що вона вам потрібна.

– Розумієте, Гарнере, я думаю, що ми уже давно минули той етап, коли треба показати, що вона...

– Не сприймайте цього надто особисто, Мейконе, але мушу вам це сказати: часом з вами дуже складно. Ви не подумайте, я кажу не про себе, я-то все розумію. Але деякі інші сусіди, вони трохи образилися. Скажімо, коли у вас трапилось горе. Тобто люди в таких випадках хочуть якось допомогти – прислати квіти, прийти попрощатися, принести якісь страви для поминів. От тільки ви не робили поминів. Зробили кремацію, Господи Боже, казна-де у Вірджинії, не сказавши нікому ані слова, і одразу ж повертаєтесь додому. Пег Евератт каже вам, що молиться за вас, і Сара каже: «Спасибі вам, Пег», але що кажете ви, Мейконе? Ви запитуєте у Пег, чи її син не хоче забрати велосипед Ітана.

Мейкон застогнав.

- Так, - відповів він, - я ніколи не знаю, як слід поводитися у таких ситуаціях.

- А потім ви продовжили підстригати газон так, ніби нічого не сталося.

- Але ж трава справді продовжувала рости, Гарнере.

- Ми всі страшенно хотіли б підстригти газон замість вас.

- Ну, дякую, - відказав Мейкон, - але мені приємно було попрацювати.

- От бачите!

Мейкон сказав:

- Так, чекайте. Просто щоб додати цій дискусії якоїсь логіки...

- От саме про це я і кажу!

- Ви почали говорити про Сару. Потім перейшли до того, як я розчарував сусідів.

- А яка різниця? Може, ви не знаєте цього, Мейконе, але ви скидаєтесь на людину, яка уже все розпланувала для себе наперед. Ви лише погляньте на свою ходу! Як ви простуєте вулицею широкими кроками, і видно, що голова випереджає тіло. Якщо хтось вас зупинить, щоб, не знаю, висловити співчуття, ви ж просто зметете його з дороги. Так, я знаю, що вам не байдуже, і ви теж це знаєте, але як це виглядає збоку? От скажіть! Недивно, що вона від вас пішла.

- Гарнере, я ціную вашу думку щодо цього, - сказав Мейкон, - але Сара цілком свідомо того, що мені не байдуже. Я не такий уже неговіркий, як ви собі вигадали. І це не один із тих випадків, коли постає питання, чи можна врятувати цей шлюб. Тобто, Гарнере, ви збіса сильно помиляєтесь.

- Ну, - сказав Гарнер. Він подивився на свій картуз і наступної миті різко натягнув його на голову. - Мабуть, піду принесу вам вашу пошту, - промовив він.

- Так. Дякую.

Гарнер підвівся і почвалав за двері. Це стривожило Едварда, який знову почав гавкати. На якийсь час Мейкон завмер, дивлячись униз на свій гіпс, і дослухався до мильної опери, яку було чутно з вітальні. Тим часом Едвард скавулів біля дверей і бігав туди-сюди, стукаючи кігтями по підлозі. Потім Гарнер повернувся.

- Тут переважно каталоги, - сказав він, поклавши свою ношу на стіл. Він приніс із собою запах свіжого повітря і сухого листя. - Бренда сказала, що можна не морочитися з газетами, ми їх просто викинули.

- Так, звісно, - сказав Мейкон.

Він підвівся, і вони потиснули руки. Пальці у Гарнера були шорсткі і нерівні, мов зібганий папір.

– Дякую, що заіхали, – промовив Мейкон.

– Звертайтеся, – відповів Гарнер, дивлячись в інший бік.

Мейкон сказав:

– Я не хотів, розумієте, сподіваюся, я вас не образив.

– Не, – сказав Гарнер. Він махнув рукою. – Пусте. Не думайте про це. – Потім він розвернувся, щоб піти.

Щойно за ним зачинилися двері, Мейкон пригадав цілу гору інших речей, про які треба було розповісти. Це була не лише його провина, хотів сказати він. Проблема була й у Сарі теж. Сара потребувала кам'яної стіни, хотів сказати він, когось, хто не розклеїться. Інакше навіщо б вона виходила за нього заміж? Але він не рухався і просто спостерігав, як Гарнер іде. Було щось сумне у двох гострих смужках, які спускалися ззаду по шиї Гарнера, утворюючи маленьку канавку посмугованої коричневої шкіри.

* * *

Коли брати повернулися з роботи, атмосфера в будинку стала розслабленою і відпочинковою. Роуз запнула штори у вітальні й увімкнула кілька ламп із м'яким світлом. Чарлз і Портер переодягнулись у спортивні костюми. Мейкон почав змішувати свою фірмову заправку для салату. Він вважав, що якщо спочатку розтовкти спеції у ступці, то це кардинально покращувало смак. Решта погоджувалися, що жодна інша заправка не була такою смачною, як Мейконова.

– Доки тебе не було, – сказав йому Чарлз, – нам доводилося купувати в бакалії оту, що в пляшках.

Це прозвучало так, ніби Мейкона не було кілька тижнів чи близько того – ніби увесь час його шлюбу був лише невеличкою поїздкою з дому.

Вечеряли вони тушкованим у горщику м'ясом, яке приготувала Роуз, салатом із заправкою, яку зробив Мейкон, і печеною картоплею. Печена картопля завжди була їхньою улюбленою стравою. Вони навчилися готувати її ще в дитинстві і, навіть коли стали вже достатньо дорослі, аби зробити собі повноцінний обід, продовжували харчуватися самою лише печеною картоплею щоразу, коли Алісія лишала їх турбуватися про себе самих. У самому запаху айдахської картоплі, що повільно пеклася, було щось затишне і таке, ну, консервативне, як називав це Мейкон. Він пригадав давні зими: за вікнами кухні чорно, у кутках клубочиться темрява, вони четверо сидять за столом з обдертою фарбою і методично наповнюють видовбану шкірку від картоплі маслом. Масло мало розтанути у шкірці, доки вони м'яли і посипали приправами крохмалистий вміст; шкірки зберігали до кінця. Це був майже ритуал. Він згадав, як одного разу протягом матеріної тривалої відсутності її подруга Елайза приготувала їм те, що вона назвала картопляними

човниками, – начинені, анітрохи не схожі на справжні. Діти з втомленими гидливими обличчями з'їли серединку і перейшли, як зазвичай, до шкірок, вдаючи, ніби не помітили її помилки. Шкірки мають бути хрусткі. Їх не можна солити. Перець має бути свіжозмелений. Можна додати паприки, але лише американської. Угорська паприка має надто виразний смак. Особисто Мейкон міг обійтися без паприки взагалі.

Доки вони їли, Портер міркував, що йому робити з дітьми. Завтра був його щотижневий день відвідин, коли він їздив до Вашингтона, де діти мешкали зі своєю матір'ю.

– Річ у тім, – сказав він, – що їсти в ресторанах – це так штучно. Це не схоже на справжню вечерю. І взагалі, у всіх трьох різні смаки. Вони вічно сперечаються, куди піти. Хтось на дієті, хтось подався у вегетаріанці, хтось терпіти не може їжу, яка хрумтить. І врешті-решт я починаю кричати: «Господи, ми зараз підемо у таке-то місце, і все!» Тож ми йдемо, і всі сидять і ображаються цілий вечір.

– Може, тобі просто не їхати? – резонно запропонував Чарлз. (У нього ніколи не було своїх дітей.)

– Та ні, я, звісно, хочу до них поїхати, Чарлзе. Мені просто хотілося б, щоб у нас була якась інша програма. Знаєш, що було б ідеально? Якби ми могли попрацювати з інструментами разом. Як у давні добрі часи до розлучення, коли Денні допомагав мені спустити воду з бойлера чи Сьюзан сиділа на дошці, яку я пиляв. Якби ж я міг просто заїхати до них додому, щоб Джун і її чоловік могли, скажімо, піти в кіно, а ми з дітьми почистили б водостоки, утеплювали вікна чи заізолювали труби для гарячої води... Ну, від того її нового чоловіка взагалі жодної користі, закладаюся, він ті труби так голі і лишив. Я б навіть інструменти із собою привіз. Ми б чудово провели час! Сьюзан могла б зварити нам какао. А наприкінці вечора я б спакував інструменти і поїхав би собі геть, лишивши все в будинку в чудовому стані. Ні, ну Джун мала б радіти такої нагоді.

– Тоді чому ти їй не запропонуєш? – сказав Мейкон.

– Та де, вона на таке ніколи не погодиться. Вона геть не практична. Минулого тижня я їй кажу: «Ти в курсі, що перша сходинка ганку розхиталася? Вона зіскакує з цвяхів щоразу, коли неправильно на неї наступаєш». А вона відповідає: «Та господи, вона завжди така була» – ніби це така воля провидіння. Ніби нічого не можна вдіяти. У них стік забитий листям від минулої зими, але листя – це природньо, навіщо ж іти проти природи. Вона геть непрактична.

Сам же Портер був найпрактичнішою людиною з усіх, кого Мейкон зустрічав у своєму житті. Він єдиний з-поміж усіх Лірі розумівся на грошах. Завдяки його талантам сімейний бізнес лишався прибутковим – хоч трохи. Їхня фірма не була дуже багата. Дідусь Лірі заснував її на початку століття як фабрику жерстяних виробів, а у 1915 році перейшов на виробництво кришечок для пляшок. Кришечковий Король називав він себе, і так само назвали його в некролозі, але насправді більшість кришечок вироблялися «Кроун Корк», і так було завжди; дідусь Лірі посідав друге чи третє місце з великим відривом. Його єдиний син, Кришечковий Принц, щойно встиг прийняти справи, як звільнився, аби піти добровольцем на фронт – набагато більш шкідливий

ентузіазм, ніж усі ідеї Алісії, як виявилось. Після того як він загинув, справа так-сяк трималася на плаву без значного успіху, але до банкрутства не доходило, аж доки Портер закінчив коледж і одразу ж узяв питання грошей у свої руки. Для Портера гроші були чимось майже хімічним – легкою речовиною, яка цікаво реагувала при поєднанні з іншими субстанціями. Його не можна було назвати жадібним: його цікавили не гроші заради грошей, а лише їхні захопливі здатності, і, власне, коли його дружина з ним розлучилася, він віддав більшу частину своєї власності без жодного слова скарги.

Портер керував бізнесом, постачав гроші та ідеї. Чарлз, зі своїм більш технічним розумом, займався виробництвом. Мейкон робив усього потроху, коли працював там, і помирав від нудьги, бо насправді там не було так багато роботи, щоб вистачило ще й третьому. Портер продовжував умовляти його повернутися лише заради симетрії.

– Я тобі що хочу сказати, Мейконе, – промовив він, – чому б тобі не проіхатися завтра з нами і не поглянути на твоє старе місце роботи?

– Ні, дякую, – відповів Мейкон.

– Ззаду купа місця для твоїх милиць.

– Може, якимось іншим разом.

Вони чекали, доки Роуз помие посуд. Вона не хотіла, аби вони допомагали, бо у неї була своя система. Вона беззвучно рухалася старомодною кухнею, розставляючи посуд по високих дерев'яних шафках. Чарлз пішов вигулювати пса: Мейкон не міг ходити на милицях по в'язкому ґрунту у дворі за будинком. А Портер закрив штори на кухні, водночас читаючи Роуз лекцію про те, те, як біла поверхня відбивала тепло назад до приміщення тепер, коли ночі стали холодніші. Роуз сказала:

– Так, Портере, я все це знаю. – І підняла салатну миску проти світла, щоб уважно оглянути, а тоді прибрала її до шафки.

Вони подивилися новини, уважно, з відчуттям обов'язку, а тоді пішли на веранду і розсілися навколо карткового столика дідуса. Грали вони у «Щеплення» – гру, що її самі придумали ще в дитинстві, яка з роками стала такою заплутаною, що ніхто інший не мав достатньо терпіння, щоб вивчити правила. Власне, не один чужак звинувачував їх у тому, що вони міняли правила по ходу гри так, як їм було зручно.

– Так, хвилиночку, – говорила Сара тоді, коли ще сподівалася опанувати цю гру, – ви ж казали, що тузи головні.

– Так.

– Отже...

– Тільки не тоді, коли їх тягнуть із колоди.

– Ага! Тоді чому, коли Роуз тягнула, його вважали за головного?

- Ну, вона тягнула після двійки, Саро.

- Якщо тягнути після двійки, то головний?

- Ні, туз після того, як двічі поспіль трапиться однакова карта.

Сара склала карти, які тримала віялом, і поклала їх на стіл лицем донизу - остання з дружин, яка здалася.

Мейкон був на карантині і мусив передати свої карти Роуз. Роуз підсунула свій стілець до нього і розіграла всі його очки, доки він сидів, опершись на спинку, і чухав кицьку поза вухами. Навпроти, у маленькому темному віконному склі, він побачив їхні відображення - порожні очі, суворі вилиці, більш характерні версії себе самих.

Телефон у вітальні дзенькнув, а потім повноцінно задзвенів. Усі вдали, що не помітили цього. Роуз побила своїм королем королеву Портера, і той сказав:

- От зараза! - Телефон продовжував дзвонити. Посеред четвертого дзвоника він замовк.

- Укол, - сказала Роуз до Портера і додала до короля туза.

- От ти зараза, Роуз.

На портреті на протилежній стіні діти Лірі дивилися навколо затуманеними очима. Мейкон раптом зауважив, що вони сидять подібним чином і цього вечора: Чарлз і Портер по обидва боки від нього, Роуз трохи попереду. Чи справді щось суттєво змінилося відтоді? Він відчув, що майже панікує. Він досі тут! Як завжди! «Куди я ходив і що робив?» - подумав він, важко ковтаючи слину і роздивляючись свої порожні руки.

Розділ 6

- Допоможіть! Допоможіть! Заберіть собаку!

Мейкон перестав друкувати і підняв голову. Голос, що долинав з боку подвір'я перед будинком, зривався на вереск. Але Едвард саме гуляв з Портером. Мабуть, то якийсь інший пес.

- Заберіть його, тряся!

Мейкон встав, спираючись на милиці, і пішов до вікна. Звісно, це виявився Едвард. Схоже, він загнав когось на гігантську магнолію, що росла справа від доріжки. Він гавкав так голосно, що аж підстрибував, відриваючись від землі усіма лапами водночас, як ті гумові іграшки, які злітають угору, якщо їх стиснути.

– Едварде! Припини! – закричав Мейкон.

Едвард не припинив. Можливо, він навіть не почув. Мейкон пострибав у передпокій, відчинив вхідні двері і крикнув:

– Сюди! Негайно!

Едвард замовк лише на мить.

Був початок жовтня, суботній ранок, сірий і прохолодний. Мейкон відчув, як холод повзе вгору по його нозі у відрізаний штанині, коли вийшов на поріг. Коли він упустив одну милицю і взявся за залізні перила, щоб спуститися зі сходів, то відчув, що метал поцяткований краплинами роси.

Він дострибав до магнолії, обережно нахилився і схопив поводок, який волочився за Едвардом. Без особливих зусиль змотав його: Едвард уже і так втратив інтерес. Мейкон зазирнув у синяво-чорну крону магнолії.

– Хто там? – запитав він.

– Твій роботодавець, Мейконе.

– Джуліан?

Джуліан спустився з однієї з тонких покручених гілок магнолії. Спереду на його брюках була горизонтальна смуга бруду. Його біляве волосся, зазвичай акуратне, мов у актора з реклами сорочок, стирчало навсібіч.

– Мейконе, – сказав він, – я ненавиджу господарів невихованих собак. Не лише самих собак. А і господарів, які за них відповідають, теж.

– Ну, мені прикро, що так сталося. Я думав, він десь на прогулянці.

– Ти випустив його гуляти самого?

– Ні, ні...

– Пес, який гуляє сам по собі, – сказав Джуліан. – Лише Мейкон Лірі міг до такого додуматися. – Він обтрусив рукави своєї замшевої куртки. Потім запитав: – А що у тебе з ногою?

– Зламав.

– Це я бачу. Але як?

– Це трохи важко пояснити, – відповів Мейкон.

Вони рушили до будинку, а Едвард покійно потупцяв поряд. Джуліан підтримував Мейкона, коли вони піднімалися сходами. Він мав атлетичну статуру і неквапливу ходу – займався яхтингом. Що він ходить на яхті, це можна було сказати по його носу, кінчик якого навіть восени ще був обпечений. Жодна інша людина з таким дивовижно світлим волоссям і шкірою, що так легко червоніє, не стала б підставлятися сонцю, як завжди казав

йому Мейкон. Але такий уже Джуліан вдався: безшабашний. Безшабашний яхтсмен, швидкий водій, завсідник барів для холостяків – це був чоловік того типу, який робить покупки, не зазираючи до «Вісника покупця». Він ніколи ні на мить не сумнівався у собі і тепер попрямував до будинку так упевнено, ніби його запросили, спочатку підібравши милицю Мейкона, а тоді притримавши двері і махнувши тому рукою, щоб проходив.

– Як ти взагалі мене знайшов? – запитав Мейкон.

– А ти що, ховаєшся?

– Ні, звісно ні.

Джуліан окинув оком передпокій, який одразу ж здався Мейконові дещо занедбаним. Атласний абажур на настільній лампі був вкритий десятком розтяжок і, схоже, почав відриватися від обідка.

– Твій сусід сказав, що ти тут, – урешті-решт сказав Джуліан.

– А-а, Гарнер.

– Я приїхав до тебе додому, коли не зміг додзвонитися. Ти знаєш, наскільки ти запізнюєшся із цим путівником?

– Ну, ти ж бачиш, що у мене нещасний випадок трапився, – відповів Мейкон.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=66037377&lfm=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.